

คู่มือ

การปรับปรุงการปฏิบัติงาน คอมพิวเตอร์ในสำนักงาน ตามหลักการยศาสตร์

Ergonomics Manual for Computer Operations
Improvement in the Office

สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน)

Thailand Institute of Occupational Safety and Health (Public Organization)

ชื่อหนังสือ : คู่มือการปรับปรุงการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานตามหลักการยศาสตร์

Ergonomics Manual for Computer Operations Improvement in the Office

ชื่อผู้แต่ง : คณะทำงานจัดทำคู่มือการปรับปรุงการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานตามหลักการยศาสตร์

ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2562

ครั้งที่พิมพ์ : จัดพิมพ์ครั้งที่ 1

โรงพิมพ์ : บริษัท ชยากร พรินติ้ง จำกัด

27 ถนนเพชรเกษม 81 แขวงหนองแขม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 10160

โทรศัพท์ 02-8120770

ISBN : 978-616-8026-13-7

คณะอนุกรรมการวิชาการ

นางสาวสุดธิดา กรุงไกรวงศ์	ประธานคณะอนุกรรมการ
นายวิเลิศ เจติยานุวัตร	อนุกรรมการ
นายเกียรติศักดิ์ บุญสนอง	อนุกรรมการ
นางลัดดา ตั้งจินตนา	อนุกรรมการ
นายสืบศักดิ์ นันทวานิช	อนุกรรมการ
นายประมุข โอศิริ	อนุกรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา	อนุกรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักบริการวิชาการ	อนุกรรมการ
นายชนกฤต ธนวงศ์โกติน	อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะทำงาน

จัดทำคู่มือการปรับปรุงการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานตามหลักการยศาสตร์

1. นายสืบศักดิ์	นันทวานิช	ประธานคณะทำงาน
2. นางสาวสุดิธา	กรงไกรวงศ์	คณะทำงาน
3. นายพฤทธิพงศ์	สามสังข์	คณะทำงาน

คำนำ

สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยกำหนดอำนาจหน้าที่หนึ่งของสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย ฯ คือ การพัฒนาและสนับสนุนการจัดทำมาตรฐานและคู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในสถานประกอบกิจการ

สถาบันฯ ได้จัดทำและประกาศใช้มาตรฐานการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ตามหลักการยศาสตร์ (มปอ.301 : 2561) เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานและสถานประกอบกิจการดำเนินการปรับปรุงสภาพการทำงานในสำนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมแก่ลูกจ้างตามหลักการยศาสตร์ ตั้งแต่วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2562 และเพื่อให้สถานประกอบกิจการมีแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานฯ และเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานได้อย่างปลอดภัยจากอุบัติเหตุ การเจ็บป่วยและโรคจากการทำงานบนที่สูงได้อย่างเป็นรูปธรรม สถาบันฯ จึงได้จัดทำคู่มือการปรับปรุงการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานขึ้น

คู่มือการปรับปรุงการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ตามหลักการยศาสตร์ฉบับนี้ ได้ผ่านกระบวนการดำเนินงาน รวบรวมมาตรฐานและคู่มือของสถาบันส่งเสริมความปลอดภัยฯ คือ ผ่านการร่างและกลั่นกรองโดยคณะอนุกรรมการวิชาการ ผ่านการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียและผู้เชี่ยวชาญ และผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย ฯ ในการประชุมครั้งที่ 10/2562 วันที่ 22 ตุลาคม 2562 เพื่อสามารถส่งเสริมให้ลูกจ้างของสถานประกอบกิจการ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัยจากอุบัติเหตุ การเจ็บป่วย และโรคจากการทำงาน

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คณะกรรมการวิชาการ	ก
คณะทำงานคู่มือการปรับปรุงการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานตามหลักการยศาสตร์	ข
คำนำ	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 การยศาสตร์	2
2.1 การยศาสตร์จุลภาค	2
2.2 การยศาสตร์มหภาค	3
2.3 การประยุกต์ใช้การยศาสตร์	3
บทที่ 3 ปัจจัยการยศาสตร์ของระบบงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน	8
3.1 ปัจจัยลูกจ้าง	8
3.2 ปัจจัยอุปกรณ์และเครื่องมือ	9
3.3 ปัจจัยสภาพแวดล้อม	9
3.4 ปัจจัยงาน	9
บทที่ 4 ผลกระทบของการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ต่อระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ	10
4.1 ออฟฟิศซินโดรม	10
4.2 ปัญหาการยศาสตร์ที่มักจะพบและสาเหตุ	11
4.3 อาการปวดเมื่อยคอและไหล่	12
4.4 อาการปวดเมื่อยข้อมือ	13
4.5 อาการปวดเมื่อยหลังส่วนล่าง	14
4.6 อาการปวดเมื่อยขาและหัวเข่า	17
บทที่ 5 ทำนั้งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานอย่างเหมาะสม	18
5.1 ทำนั้งปฏิบัติงานเมื่อใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ	18
5.2 ทำนั้งปฏิบัติงานเมื่อใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพา	20
บทที่ 6 แนวทางการปรับปรุงระบบงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน	22
6.1 การเลือกใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับงานและลูกจ้าง	22
6.2 การเลือกใช้สถานีนงานคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสม	25
6.3 การเลือกใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่เหมาะสม	28
6.4 การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในสำนักงานให้เหมาะสม	31
6.5 การปรับปรุงงานคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสม	32
6.6 การปรับปรุงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสม	33

ภาคผนวก 1 ทำیینปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานอย่างเหมาะสม	34
ผ1.1 ทำیینปฏิบัติงานเมื่อใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ	34
ผ1.2 ทำیینปฏิบัติงานเมื่อใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพา	35
ภาคผนวก 2 ตัวอย่างของทำนั้งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานอย่างไม่เหมาะสม	36
ภาคผนวก 3 ตัวอย่างการปรับปรุงระบบงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน	45
ผ3.1 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ	45
ผ3.2 การคัดเลือกหน่วยงานต้นแบบและกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร	46
ผ3.3 การประเมินสถานีงานคอมพิวเตอร์และทำทางในการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร (ก่อนการปรับปรุง)	47
ผ3.4 การปรับปรุงสถานีงานคอมพิวเตอร์	54
ผ3.5 การประเมินผลการปรับปรุงสถานีงานคอมพิวเตอร์	58
ผ3.6 สรุปผลการดำเนินโครงการ	59
ภาคผนวก 4 ทำบริหารร่างกายสำหรับผู้ปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์	61
ผ4.1 ทำบริหารคอและไหล่	62
ผ4.2 ทำบริหารข้อมือ	65
ผ4.3 ทำบริหารหลังส่วนล่าง	65
ผ4.4 ทำบริหารขา หัวเข่า และข้อเท้า	68
บรรณานุกรม	69

บทที่ 1

บทนำ

คู่มือการปรับปรุงการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ตามหลักการยศาสตร์ ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ตามหลักการยศาสตร์ (มปอ.301 : 2561) โดยเป็นการเพิ่มเติมรายละเอียดของการดำเนินการ และมีแนวทางการปฏิบัติตามข้อกำหนด และทำท่างในการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ โดยให้เป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ตามหลักการยศาสตร์ เพื่อให้มีความปลอดภัย และลดความเสี่ยงต่อการเกิดอาการไม่สบายทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้ออย่างฉับพลัน และเรื้อรังจากการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานอย่างมีประสิทธิภาพ

คู่มือฯ เล่มนี้มีสาระสำคัญที่กล่าวถึง ความหมายของการยศาสตร์ องค์ประกอบของระบบงานการยศาสตร์ ปัจจัยการยศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน ผลกระทบของการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ต่อระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ แนวทางการปรับปรุงระบบงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานตามหลักการยศาสตร์ ตัวอย่างทำนังปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์อย่างไม่เหมาะสม ตัวอย่างการปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน และทำบริหารร่างกายสำหรับลูกจ้างที่ปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์

คณะผู้จัดทำ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการปรับปรุงการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ตามหลักการยศาสตร์ จะสร้างประโยชน์แก่สถานประกอบกิจการและผู้เกี่ยวข้อง ให้สามารถสร้างกระบวนการจัดการความปลอดภัยที่มีระเบียบแบบแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อป้องกันและลดอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

บทที่ 2

การยศาสตร์

การยศาสตร์ (หรือ Ergonomics) เป็นคำผสมของคำภาษากรีก 2 คำ คือ Ergon (คือ งาน) และ Nomos (คือ กฎตามธรรมชาติ) ซึ่งเมื่อนำมารวมกันเป็นคำเดียว ก็หมายความว่า กฎของ (การปฏิบัติ) งาน สำหรับ ภาษาไทยนั้น ราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติคำว่า “การยศาสตร์” เพื่อใช้แทนคำภาษาอังกฤษ

การประยุกต์ใช้การยศาสตร์เพื่อการออกแบบ สร้าง และปรับปรุงระบบงาน สามารถกระทำได้ใน 2 ระดับ คือ การยศาสตร์จุลภาค (Micro-ergonomics) และการยศาสตร์มหภาค (Macro-ergonomics)

การยศาสตร์ช่วยในการจัดสภาพงานเพื่อให้ลูกจ้างสามารถปฏิบัติงานในสภาวะสบายและมีสวัสดิภาพ ทำให้ได้ผลงานดีตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างยุติธรรม ได้ระบบงานที่ให้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิผล ซึ่งจะช่วยให้สถานประกอบการมีผลกำไรมากที่สุดหรือผลผลิตมากที่สุดในระยะยาว ซึ่งอาจไม่ได้หมายความว่าสถานประกอบการนั้นทำเงินได้มากที่สุด แต่อาจหมายความว่าผลเสียที่เกิดขึ้นจากการประกอบการนั้นลดลง ซึ่งก็จะทำให้มีผลกำไรมากขึ้นเช่นกัน

ผลที่ได้จากการประยุกต์ใช้การยศาสตร์อย่างถูกต้อง คือ

1. ช่วยให้ปฏิบัติงานได้อย่างสะดวกสบาย
2. ช่วยลดปัญหาสุขภาพและการบาดเจ็บ
3. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมทั้งผลผลิตของระบบงาน
4. ช่วยลดต้นทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการ

2.1 การยศาสตร์จุลภาค

การยศาสตร์จุลภาค (หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า การยศาสตร์) หมายถึง สหวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของมนุษย์ในระบบงานต่าง ๆ โดยมีองค์ประกอบร่วม คือ สภาพแวดล้อมในบริเวณงาน อุปกรณ์และเครื่องมือในการปฏิบัติงาน และงานที่กำลังปฏิบัติ การประยุกต์ใช้การยศาสตร์อย่างถูกต้องจะช่วยให้การออกแบบ สร้าง และปรับปรุงระบบงานมีความเหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงานของมนุษย์มากที่สุด

การออกแบบ สร้าง และปรับปรุงแก้ไขระบบงาน อาจจะพิจารณาในแนวทางเชิงกายภาพ (Physical Ergonomics) หรือเชิงจิตภาพ (Cognitive Ergonomics) ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานในระบบงานนั้น ๆ

ระบบงานการยศาสตร์ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ

1. มนุษย์ (ลูกจ้าง)
2. อุปกรณ์และเครื่องมือที่ลูกจ้างใช้เพื่อปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย
3. สภาพแวดล้อมในบริเวณงานที่ลูกจ้างจะต้องอยู่ปฏิบัติงาน
4. งานที่ลูกจ้างกำลังปฏิบัติ

ในระบบงานการยศาสตร์ องค์ประกอบทั้งสี่มีปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลา ผลงานที่ได้รับจากระบบงาน จะเป็นผลจากทุกองค์ประกอบร่วมกัน ไม่ใช่ผลจากองค์ประกอบใดโดยเฉพาะ

2.2 การยศาสตร์มหภาค

การยศาสตร์มหภาคจะพิจารณาสังคมในบริเวณงาน กลุ่มลูกจ้างอื่น ๆ หน่วยงานและสถานประกอบกิจการ ซึ่งระบบงานของลูกจ้างนั้นเป็นส่วนหนึ่ง ถ้านักการยศาสตร์ไม่พิจารณาการยศาสตร์มหภาคประกอบด้วย คือ ประยุกต์ใช้การยศาสตร์ในระดับจุลภาคเท่านั้น ก็จะทำให้การออกแบบ สร้าง และปรับปรุงแก้ไขระบบงาน ไม่ได้ผลสำเร็จเท่าที่ควร ในการประยุกต์ใช้การยศาสตร์มหภาค นักการยศาสตร์จะต้องพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1. นโยบายขององค์กรเกี่ยวกับการยศาสตร์
2. ผู้บริหารของสถานประกอบกิจการ
3. เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับงานและการปฏิบัติงาน
4. วัฒนธรรมของสถานประกอบกิจการ
5. การทำงานร่วมกับลูกจ้างคนอื่น ๆ ในสถานประกอบกิจการ
6. สิทธิเสรีภาพในการปฏิบัติงานของลูกจ้าง

2.3 การประยุกต์ใช้การยศาสตร์

ขอบเขตของการประยุกต์ใช้การยศาสตร์จุลภาคและการยศาสตร์มหภาค สามารถแสดงได้ในภาพที่ 2-1

ภาพที่ 2-1 – ขอบเขตในการประยุกต์ใช้การยศาสตร์จุลภาคและการยศาสตร์มหภาค

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง แนวทางการประยุกต์ใช้การยศาสตร์มักจะเน้นที่การฝึกสอนบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานและใช้อุปกรณ์และเครื่องมือที่มีอยู่แล้วอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยที่บุคลากรเหล่านั้นคือทหาร และอุปกรณ์และเครื่องมือคืออาวุธและอุปกรณ์ทางทหาร หลังจากที่ยุทธศาสตร์โลกครั้งที่สองสิ้นสุดแล้ว ประเทศคู่สงครามต่าง ๆ ก็ต้องพัฒนาสร้างประเทศขึ้นใหม่ ภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ นักวิชาการด้านการยศาสตร์จึงได้นำการยศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในภาคอุตสาหกรรม และหวังว่าจะประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับที่ประสบในอดีต แต่ก็ได้พบว่าแนวทางการประยุกต์ใช้การยศาสตร์ดังที่ได้กล่าวข้างต้น ไม่สามารถนำไปใช้กับระบบงานในภาคอุตสาหกรรมได้ หลังจากที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ก็พบว่าความแตกต่างของกลุ่มบุคลากรในภาคทหารและภาคเอกชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การฝึกสอนบุคลากรไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ผลจากการศึกษาวิจัยได้พบว่า การประยุกต์ใช้การยศาสตร์ในระบบงานทั่วไป จำเป็นจะต้องยึดบุคลากรเป็นหลักหรือเป็นศูนย์กลาง แล้วจึงออกแบบ สร้าง และปรับปรุงระบบงานและองค์ประกอบอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับบุคลากร ภาพที่ 2-2 แสดงแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับการประยุกต์ใช้การยศาสตร์ในระบบงาน

ภาพที่ 2-2 – แนวทางการประยุกต์ใช้การยศาสตร์ในระบบงาน

แนวทางการประยุกต์ใช้การยศาสตร์โดยการพิจารณาลูกจ้างเป็นหลักหรือศูนย์กลางนั้น จะสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ระบบงานการยศาสตร์ ซึ่งระบุว่าองค์ประกอบลูกจ้างเป็นองค์ประกอบที่ดีที่สุดในระบบงาน และการที่จะปรับปรุงและแก้ไของค์ประกอบลูกจ้างนั้นเป็นเรื่องยากหรืออาจจะเป็นไปไม่ได้

ส่วนการออกแบบ ปรับปรุง และแก้ไของค์ประกอบอื่น ๆ ของระบบงาน จะมีความเป็นไปได้และกระทำได้ง่ายดายกว่ามาก

การประยุกต์ใช้การยศาสตร์ที่ถูกต้อง ควรปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. การประยุกต์ใช้เชิงวิศวกรรม – เป็นการประยุกต์ใช้ที่ต้นเหตุของปัญหาการยศาสตร์โดยตรง
2. การประยุกต์ใช้เชิงบริหารจัดการ – เป็นการป้องกันไม่ให้อุปกรณ์ไปสัมผัสหรือลดระยะเวลาที่ลูกจ้างจะสัมผัสกับปัญหาการยศาสตร์
3. การประยุกต์ใช้ที่ลูกจ้าง – เป็นการป้องกันที่ลูกจ้าง โดยไม่ดำเนินการแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหาการยศาสตร์และไม่ลดระยะเวลาที่ลูกจ้างจะสัมผัสกับปัญหาการยศาสตร์ การประยุกต์ใช้การยศาสตร์ที่ลูกจ้าง จะเน้นการแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสมของลูกจ้าง

เนื่องจากการยศาสตร์เป็นสหวิทยาการ นักการยศาสตร์ในอุดมคติจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในหลากหลายสาขา ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นจะไม่มีนักการยศาสตร์คนใดที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญครบในทุกสาขาที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การประยุกต์ใช้การยศาสตร์ที่ถูกต้อง ควรประกอบด้วยกลุ่มบุคลากรดังนี้

1. กลุ่มบุคลากรด้านวิศวกรรมศาสตร์และการออกแบบ – บุคลากรกลุ่มนี้มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบและสร้างระบบงานการยศาสตร์ โดยประกอบด้วยวิศวกรอุตสาหกรรม วิศวกรความปลอดภัย นักออกแบบ เป็นต้น
2. กลุ่มบุคลากรด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย – บุคลากรกลุ่มนี้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจวัดและประเมินความเสี่ยงของปัญหาการยศาสตร์ซึ่งมีอยู่ในระบบงาน โดยประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน นักอาชีวอนามัย นักสุขศาสตร์อุตสาหกรรม เป็นต้น
3. กลุ่มบุคลากรด้านการแพทย์ – บุคลากรกลุ่มนี้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจอาการ รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ที่ได้รับผลกระทบด้านสุขภาพจากปัญหาการยศาสตร์ โดยประกอบด้วย แพทย์อาชีวเวชศาสตร์ พยาบาล นักกายภาพบำบัด เป็นต้น

บุคลากรทั้ง 3 กลุ่มนี้ต้องปฏิบัติงานร่วมกัน โดยที่บุคลากรกลุ่มที่ 1 (วิศวกรและนักออกแบบ) จะเป็นด้านแรกของการป้องกันปัญหาการยศาสตร์ ส่วนบุคลากรกลุ่มที่ 2 (เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน นักอาชีวอนามัย และนักสุขศาสตร์อุตสาหกรรม) จะเป็นด้านที่ 2 ของการป้องกันปัญหาการยศาสตร์ และบุคลากรกลุ่มที่ 3 (แพทย์ พยาบาล และนักกายภาพบำบัด) จะเป็นด้านสุดท้ายของการป้องกันปัญหาการยศาสตร์ ดังแสดงในภาพที่ 2-3

ภาพที่ 2-3 – กลุ่มบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการประยุกต์ใช้การยศาสตร์

สถานประกอบกิจการที่นำการยศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในระบบงาน จะได้รับผลประโยชน์ในหลาย ๆ ด้าน ดังต่อไปนี้

- เพิ่มความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของลูกจ้าง
- เพิ่มความกระตือรือร้นของลูกจ้างในการปฏิบัติงาน
- เพิ่มคุณภาพของงานที่ปฏิบัติ
- เพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตของระบบงาน
- เพิ่มศักยภาพของสถานประกอบกิจการในการแข่งขันเชิงการค้า
- ลดอัตราการลาหยุดงานและการลาออกของลูกจ้าง
- ลดการบาดเจ็บและปัญหาสุขภาพเนื่องจากการปฏิบัติงาน
- ลดค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรของสถานประกอบกิจการ

ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การประยุกต์ใช้การยศาสตร์ในสถานประกอบกิจการประสบความสำเร็จ และยั่งยืนได้ คือ ผู้บริหารของสถานประกอบกิจการ ผู้รับผิดชอบในการประยุกต์ใช้การยศาสตร์ และลูกจ้าง ซึ่งกลุ่มบุคลากรทั้ง 3 ระดับนั้น จะต้องมีความรู้ลักษณะดังนี้

ผู้บริหาร :

- ต้องกำหนดนโยบายการประยุกต์ใช้การยศาสตร์ในสถานประกอบกิจการ
- ต้องให้ความสนับสนุนโครงการปรับปรุงงานด้านการยศาสตร์
- ต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับการปรับปรุงระบบงานด้านการยศาสตร์
- ต้องให้ความสนับสนุนการประยุกต์ใช้การยศาสตร์ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง
- ต้องร่วมเสริมสร้างวัฒนธรรมการยศาสตร์ในสถานประกอบกิจการ
- ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามหลักการยศาสตร์

ผู้รับผิดชอบในการประยุกต์ใช้การยศาสตร์ :

- ต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการยศาสตร์
- ต้องดำเนินการปรับปรุงระบบงานตามขั้นตอนและวิธีการที่ถูกต้อง
- ต้องสามารถทำงานเป็นคณะกับผู้รับผิดชอบคนอื่น ๆ ได้
- ต้องสามารถเป็นตัวเชื่อมและประสานกับผู้บริหาร หน่วยงานต่าง ๆ และลูกจ้างทุกคนได้
- ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามหลักการยศาสตร์

ลูกจ้าง :

- ต้องมีความรู้และเข้าใจด้านการยศาสตร์ในระดับเบื้องต้น
- ต้องได้รับแรงกระตุ้นให้ปฏิบัติตามหลักการยศาสตร์
- ต้องมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบงาน
- ต้องยินยอมแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน
- ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกจ้างคนอื่น ๆ ในการปฏิบัติตามหลักการยศาสตร์

บทที่ 3

ปัจจัยการยศาสตร์ของระบบงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน

ในปัจจุบันนี้ เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (Desktop Computer) และเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา (Notebook Computer) เป็นอุปกรณ์สำคัญที่ช่วยให้การปฏิบัติงานหลายประเภทในสำนักงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลสำเร็จโดยใช้เวลาที่สั้นลง ลูกจ้างสำนักงานส่วนใหญ่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์หลักในการปฏิบัติงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยที่ระยะเวลาในการปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ในแต่ละวันมักจะนานกว่า 4 ชั่วโมง และถ้าเป็นลูกจ้างระดับปฏิบัติการ ก็มักจะต้องปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมงต่อวัน สถานีงานคอมพิวเตอร์ (โต๊ะและเก้าอี้) ที่พบในสำนักงานต่าง ๆ มักจะเป็นโต๊ะทำงานระดับเดียว หรือโต๊ะคอมพิวเตอร์ 2 ระดับ คือ มีลิ้นชักวางแป้นพิมพ์ซึ่งเลื่อนเข้า-ออกได้ ส่วนเก้าอี้จะเป็นเก้าอี้สำนักงานประเภทมีล้อเลื่อนและปรับระดับเบาะนั่งให้สูง-ต่ำได้ ซึ่งสถานีงานคอมพิวเตอร์เหล่านี้มีขีดจำกัดในด้านการปรับระดับสูง-ต่ำ และระยะใกล้-ห่างให้เหมาะสมกับร่างกายของลูกจ้าง อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้ปฏิบัติงานสำนักงานก็ประกอบด้วยแป้นพิมพ์ เมาส์ และจอภาพ โดยที่จำนวนของจอภาพที่ลูกจ้างบางคนใช้อาจจะเป็น 2 จอภาพ ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานที่ปฏิบัติ

ระบบงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ลูกจ้าง สถานีงานและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ลูกจ้างใช้เพื่อปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย สภาพแวดล้อมในบริเวณงานที่ลูกจ้างจะต้องอยู่ปฏิบัติงาน และงานที่ลูกจ้างกำลังปฏิบัติ สำหรับการออกแบบ สร้าง และปรับปรุงระบบงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานตามหลักการยศาสตร์นั้น นักการยศาสตร์ต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ของแต่ละองค์ประกอบของระบบงานอย่างละเอียดถี่ถ้วน

3.1 ปัจจัยลูกจ้าง

ปัจจัยลูกจ้าง หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบลูกจ้างของระบบงานการยศาสตร์ ตัวอย่างของปัจจัยลูกจ้าง คือ

- อายุ
- เพศ
- ชีตความสามารถเชิงกายภาพ
- สัดส่วนร่างกาย
- ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
- ความรู้เกี่ยวกับการยศาสตร์
- ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน
- สุขภาพและความสมบูรณ์ของร่างกาย

3.2 ปัจจัยอุปกรณ์และเครื่องมือ

ปัจจัยอุปกรณ์และเครื่องมือ หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานงานและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของระบบงาน ตัวอย่างของปัจจัยอุปกรณ์และเครื่องมือ คือ

- สถานงานคอมพิวเตอร์
- ขนาดของเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา
- ขนาดของจอภาพ
- ประเภทของแป้นพิมพ์
- การออกแบบของแผงปุ่มตัวอักษร
- ขนาดของเมาส์

3.3 ปัจจัยสภาพแวดล้อม

ปัจจัยสภาพแวดล้อม หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องขององค์ประกอบสภาพแวดล้อมในบริเวณปฏิบัติงานที่ลูกจ้างกำลังปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ ตัวอย่างของปัจจัยสภาพแวดล้อม คือ

- อุณหภูมิ
- ความชื้น
- เสียง
- แสงสว่าง
- ความสั่นสะเทือน
- ทิศทางและความเร็วของกระแสลม

3.4 ปัจจัยงาน

ปัจจัยงานหมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องขององค์ประกอบงานคอมพิวเตอร์ที่ลูกจ้างกำลังปฏิบัติ ตัวอย่างของปัจจัยงาน คือ

- ประเภทของงาน
- ปริมาณงาน
- อัตราการปฏิบัติงาน
- ลักษณะท่าทางของร่างกาย
- ช่วงเวลาการปฏิบัติงาน
- ความซ้ำซากของงานที่ปฏิบัติ
- วงจรของการปฏิบัติงานและการหยุดพัก

บทที่ 4

ผลกระทบของการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ต่อระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ

ปัญหาการยศาสตร์มักจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะยาว เป็นปัญหาสะสม และมีผลกระทบต่อส่วนของร่างกาย เช่น คอ ไหล่ ข้อมือ หลังส่วนล่าง ขา เป็นต้น ปัญหาการยศาสตร์จะพบทั่วไปในลูกจ้างของสถานประกอบการในอุตสาหกรรมภาคการผลิตและภาคการให้บริการ ตัวอย่างเช่น ลูกจ้างยกดุนในโกดังสินค้าของโรงงานมีอาการปวดเมื่อยหรือที่บริเวณหลังส่วนล่าง ลูกจ้างสำนักงานที่นั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์มีอาการปวดเมื่อยที่บริเวณ คอ ไหล่ และหลังส่วนล่าง เป็นต้น

4.1 ออฟฟิศซินโดรม

ออฟฟิศซินโดรม (Office Syndrome) คือ กลุ่มอาการของปัญหาสุขภาพและโรคต่าง ๆ ที่มักจะพบในลูกจ้างสำนักงานที่ต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์หลักในการปฏิบัติงาน ตัวอย่างของกลุ่มอาการออฟฟิศซินโดรม คือ

1. กลุ่มปัญหาที่พบในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ (Musculoskeletal System) ของร่างกาย ได้แก่ อาการปวดเมื่อยและบาดเจ็บที่ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น คอ ไหล่ ข้อมือ หลังส่วนล่าง ขา เท้า เป็นต้น
2. กลุ่มปัญหาที่พบในระบบการมองเห็น เช่น อาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อตา อาการตาแห้ง อาการตาพร่ามัว และอาการวุ้นในลูกตาเสื่อม เป็นต้น
3. กลุ่มปัญหาด้านจิตใจ เช่น อาการเครียด กังวล นอนไม่หลับ เป็นต้น
4. กลุ่มปัญหาสุขภาพอื่น ๆ เช่น ภาวะประสาทอักเสบ ความดันโลหิตสูง น้ำหนักตัวเพิ่ม ปวดศีรษะเรื้อรัง กรดไหลย้อน เป็นต้น

ในกลุ่มอาการออฟฟิศซินโดรมที่กล่าวมาในข้างต้น กลุ่มปัญหาที่พบในระบบกระดูกและกล้ามเนื้อของร่างกายเป็นกลุ่มปัญหาที่เด่นชัด และพบในลูกจ้างสำนักงานเป็นจำนวนมากทั้งผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งเป็นผลกระทบด้านสุขภาพโดยตรงต่อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเนื่องจากการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ โดยมีสาเหตุหลักดังต่อไปนี้

1. ปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ด้วยท่าทางหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ปฏิบัติงานในท่าทางที่ไม่ถูกต้อง นั่งในท่าเดิมโดยไม่เปลี่ยนอิริยาบถเป็นระยะเวลานานเกินไป ทำงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่องโดยไม่หยุดพัก เป็นต้น
2. ปฏิบัติงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น สถานที่ทำงานมีเสียงดังรบกวนการทำงาน ระดับแสงสว่างที่บริเวณทำงานไม่พอเพียง มีแสงสะท้อนบนจอภาพจากไฟเพดานหรือจากแสงสว่างภายนอก อุณหภูมิร้อนหรือเย็นเกินไป เป็นต้น

3. ใช้อุปกรณ์ปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสม เช่น แก้วน้ำมีเบาะที่มีความลึกมากเกินไป ที่พักแขนปรับระดับไม่ได้ โต๊ะวางเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่มีลิ้นชักวางแป้นพิมพ์ เป็นต้น

4.2 ปัญหาการยศาสตร์ที่มักจะพบและสาเหตุ

ผลกระทบของปัญหาการยศาสตร์ต่อสุขภาพของลูกจ้าง คือ ปัญหาที่ระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ เช่น อาการไม่สบายร่างกายบริเวณคอ ไหล่ แขน ข้อมือ หลังส่วนล่าง ขา เป็นต้น ปัญหาหรืออาการบาดเจ็บที่ระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ สามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

1. อาการบาดเจ็บเนื่องจากการปฏิบัติงานหนักเกินไป

อาการบาดเจ็บเนื่องจากการปฏิบัติงานหนักเกินไป มักจะเกิดขึ้นที่บริเวณคอ ไหล่ หลังส่วนล่าง และขา โดยมีสาเหตุหลักมาจากการที่ลูกจ้างปฏิบัติงานหนักเกินไป ปฏิบัติงานนานต่อเนื่องนานเกินไป หยุดพักไม่เพียงพอ ออกแรงมากเกินไป และมีท่าทางในการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสม อาการบาดเจ็บดังกล่าวนี้มักพบในลูกจ้างที่ต้องออกแรงในการยกและเคลื่อนย้ายวัสดุด้วยร่างกาย และลูกจ้างที่นั่งหรือยืนปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องในท่าทางที่ไม่เหมาะสม

2. อาการบาดเจ็บเนื่องจากการปฏิบัติงานซ้ำซาก

อาการบาดเจ็บเนื่องจากการปฏิบัติงานซ้ำซาก มักจะเกิดขึ้นที่นิ้วมือ ข้อมือ ข้อศอก และไหล่ เนื่องจากความเค้นที่เกิดจากการเคลื่อนไหวอย่างซ้ำซาก โดยมีสาเหตุหลักมาจากการที่ลูกจ้างปฏิบัติงานโดยใช้กล้ามเนื้อชุดเดียวกันตลอดเวลา หยุดพักไม่เพียงพอ และมีท่าทางในการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจะพบได้ทั้งในลูกจ้างฝ่ายผลิตและลูกจ้างสำนักงาน ตัวอย่างเช่น ลูกจ้างในสายประกอบชิ้นส่วนของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ลูกจ้างสำนักงานที่ใช้แป้นพิมพ์เป็นประจำและต่อเนื่อง เป็นต้น

ลูกจ้างสำนักงานซึ่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ด้วยวิธีการและท่าทางที่ไม่เหมาะสมตามหลักการยศาสตร์เป็นประจำและอย่างต่อเนื่อง จะได้รับผลกระทบของปัญหาการยศาสตร์ที่บริเวณคอ ไหล่ หลังส่วนล่าง หัวเข่า และขา โดยระดับอาการจะเริ่มจากอาการปวดเมื่อยก่อน ถ้าไม่นำการยศาสตร์ไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงระบบงานให้เหมาะสม ผลกระทบนั้นก็อาจจะเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นอาการบาดเจ็บ

สาเหตุหลักของการเกิดอาการไม่สบายร่างกายเนื่องจากการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ คือ

1. ใช้โต๊ะวางเครื่องคอมพิวเตอร์ แก้ว จอภาพ แป้นพิมพ์ เมาส์ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาที่ไม่เหมาะสมกับลูกจ้างหรืองานคอมพิวเตอร์ที่ต้องปฏิบัติ

2. จัดสภาพแวดล้อมในบริเวณทำงานไม่เหมาะสม เช่น แสงสว่าง เสียง ความร้อน-เย็น ทิศทางของลมเย็นจากเครื่องปรับอากาศ เป็นต้น

3. ปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ด้วยวิธีที่ไม่เหมาะสม เช่น จัดตำแหน่งของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ไม่ถูกต้อง มีนิสัยหรือพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

4. ปฏิบัติงานที่สถานี่งานคอมพิวเตอร์ด้วยท่าทางที่ไม่เหมาะสมตามหลักการยศาสตร์

4.3 อาการปวดเมื่อยคอและไหล่

อาการปวดเมื่อยคอและไหล่มีสาเหตุหลักมาจากการใช้กล้ามเนื้อคอและกล้ามเนื้อไหล่มากเกินไป ซึ่งเป็นผลจากการนั่งก้มคอ เอียงคอ บิดคอ และแหงนคออย่างมากหรือค่อนข้างมาก การนั่งกวางไหล่หรือยกไหล่ขณะปฏิบัติงานกับแป้นพิมพ์และเมาส์ และการนั่งในท่าทางที่ไม่เหมาะสมนั้นอย่างต่อเนื่อง

การนั่งก้มค่อมักจะพบในลูกจ้างสำนักงานที่ปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ประกอบกับการอ่าน เขียน หรือตรวจสอบเอกสาร โดยวางเอกสารดังกล่าวบนโต๊ะบริเวณด้านหน้าหรือด้านข้างของลูกจ้าง ส่วนลูกจ้างสำนักงานที่ปฏิบัติงานพิมพ์โดยจำเป็นต้องค้นหาปุ่มตัวอักษร ก็มักจะต้องก้มคอไปมองปุ่มตัวอักษรบนแป้นพิมพ์ เพื่อให้มั่นใจว่ากดปุ่มตัวอักษรถูกต้อง

การนั่งเอียงคอหรือบิดค่อมักจะพบในลูกจ้างสำนักงานที่ต้องมองเอกสารที่ถูกวางบนผิวโต๊ะบริเวณด้านข้างของพนักงาน หรือมองจอภาพซึ่งตั้งทางด้านซ้ายหรือด้านขวาของลูกจ้าง ลูกจ้างสำนักงานที่พูดโทรศัพท์และใช้แป้นพิมพ์ในเวลาเดียวกัน โดยการหนีบทูโทรศัพท์ที่ชอกคอ-ไหล่ ก็มีความเสี่ยงที่จะเกิดอาการปวดเมื่อยคอและไหล่ด้วย

การนั่งแหงนคอไปด้านหลังมักจะพบในลูกจ้างสำนักงาน ที่ต้องมองงานซึ่งอยู่ในระดับสูงกว่าระดับสายตา (ขณะนั่งหลังตรงและคอตั้งตรง) ลูกจ้างที่ปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์และปรับระดับจอภาพสูงกว่าระดับที่เหมาะสม มักจะนั่งแหงนคอไปด้านหลังขณะมองจอภาพ ซึ่งลูกจ้างเหล่านี้มีความเสี่ยงสูงที่จะมีอาการปวดเมื่อยคอภาพที่ 4-1 แสดงท่าทางของคอซึ่งเป็นสาเหตุของอาการปวดเมื่อยคอในลูกจ้างสำนักงาน

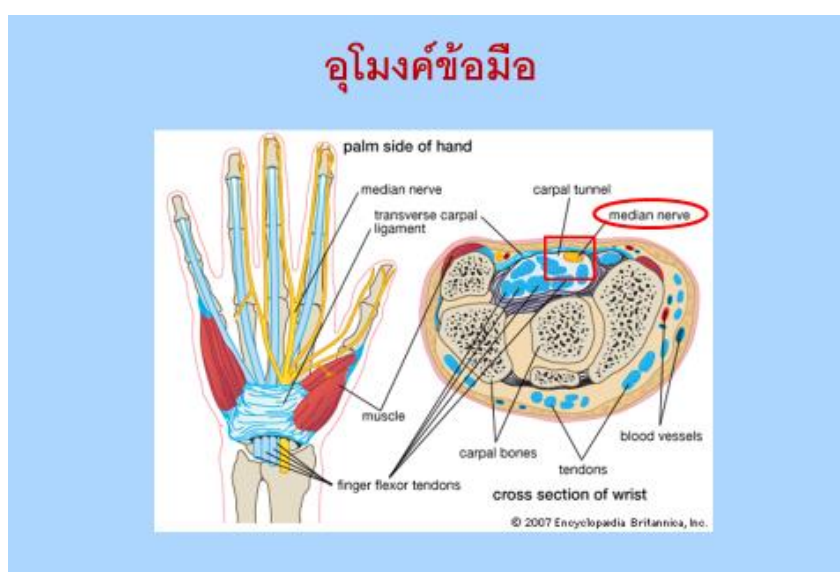

ภาพที่ 4-1 – ท่าทางของคอซึ่งเป็นสาเหตุของอาการปวดเมื่อยคอ

การกางไหล่หรือยกไหล่ขณะนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ มักจะพบในลูกจ้างสำนักงานที่ต้องเอื้อมแขนไปใช้เมาส์ ซึ่งวางอยู่ไกลจากแป้นพิมพ์ หรืออยู่ต่างระดับจากแป้นพิมพ์ ลูกจ้างที่วางแป้นพิมพ์บนผิวโต๊ะระดับเดียวกับจอภาพ มีแนวโน้มที่จะนั่งยกไหล่ในขณะปฏิบัติงานกับแป้นพิมพ์ ลูกจ้างที่ปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาโดยไม่มีฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์อย่างเหมาะสม ก็มีแนวโน้มที่จะนั่งกางไหล่และยกไหล่ขณะใช้แป้นพิมพ์ด้วย

4.4 อาการปวดเมื่อยข้อมือ

ภายในข้อมือ มีอุโมงค์ข้อมือซึ่งเป็นช่องทางให้เส้นเอ็น กล้ามเนื้อ และเส้นประสาท ผ่านจากแขนท่อนล่างไปยังมือและนิ้วมือทั้ง 5 นิ้ว อุโมงค์ข้อมืออยู่ใกล้ผิวหนังด้านฝ่ามือ โดยมีเพียงผิวหนังและเส้นเอ็นกระดูก Transverse Carpal Ligament หุ้มอยู่ ส่วนทางด้านหลังมือ มีกระดูกข้อมือและผิวหนังหุ้มไว้ ภายในอุโมงค์ข้อมือ มีเส้นประสาทสำคัญ ชื่อ เส้นประสาทมีเดียน (Median Nerve) วิ่งผ่าน เส้นประสาทมีเดียนมีหน้าที่ควบคุมการทำงานของนิ้วโป้ง นิ้วชี้ นิ้วกลาง และนิ้วนาง (ปลายนิ้ว) โดยที่เส้นประสาทมีเดียนอยู่ชิดกับผนังอุโมงค์ข้อมือด้านฝ่ามือ ดังแสดงในภาพที่ 4-2

ภาพที่ 4-2 – ภาพตัดขวางของข้อมือขวาแสดงอุโมงค์ข้อมือและเส้นประสาทมีเดียน

เมื่อลูกจ้างสำนักงานที่ปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์งอข้อมือในแนวดิ่ง คือ งอขึ้นไปทางด้านหลังมือ หรืองอลงไปทางด้านฝ่ามือ อุโมงค์ข้อมือจะถูกบีบให้แคบลง ซึ่งจะทำให้เส้นประสาทมีเดียนถูกกดทับโดยเส้นเอ็นกระดูก เมื่อข้อมือของพนักงานอยู่ในท่าอย่างต่อเนื่อง ก็ทำให้เส้นประสาทถูกกดทับตลอดเวลา การกดทับเส้นประสาทจะทำให้เกิดความบอบซ้ำที่เส้นประสาท และมีผลต่อการสั่งการควบคุมการปฏิบัติงานของนิ้วมือ

ดังนั้น ลูกจ้างสำนักงานควรรักษาให้มืออยู่ในแนวเส้นตรงกับแขนท่อนล่าง ในขณะที่ปฏิบัติงานกับแป้นพิมพ์และเมาส์ ไม่เอี้ยวมือทั้งทางแนวดิ่ง (งอขึ้น-ลง) และแนวราบ (งอทางด้านนิ้วโป้ง-นิ้วก้อย) ภาพที่ 4-3 แสดงท่าทางของข้อมือที่ถูกต้อง (อยู่ในกรอบสีเขียวเล็ก) และไม่ถูกต้อง

ภาพที่ 4-3 – ท่าข้อมือที่ถูกต้อง (ในกรอบเล็ก) และไม่ถูกต้อง

การปฏิบัติงานกับแป้นพิมพ์ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการปวดเมื่อยข้อมือ มักจะเป็นผลจากการที่ระดับและมุมของแป้นพิมพ์ไม่สัมพันธ์กับระดับข้อศอกของลูกจ้าง

- ถ้าระดับแป้นพิมพ์อยู่สูงกว่าระดับข้อศอกของลูกจ้าง ลูกจ้างมักจะงอข้อมือลงในขณะใช้แป้นพิมพ์
- ถ้าระดับแป้นพิมพ์อยู่ต่ำกว่าระดับข้อศอกของลูกจ้าง ลูกจ้างมักจะงอข้อมือขึ้นในขณะใช้แป้นพิมพ์
- ถ้าแป้นพิมพ์อยู่ใกล้ตัวลูกจ้างมากเกินไป ลูกจ้างมักจะงอข้อมือออกทางด้านนิ้วก้อยในขณะใช้แป้นพิมพ์

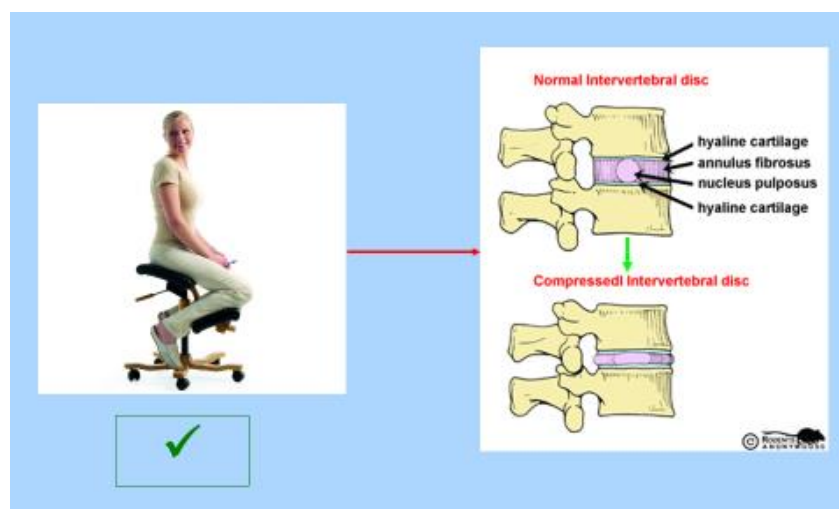
4.5 อาการปวดเมื่อยหลังส่วนล่าง

หลังส่วนล่างหมายถึงส่วนของหลังบริเวณบั้นเอว (อยู่ด้านตรงข้ามกับสะดือ) ซึ่งเป็นส่วนของหลังที่ใช้ทำงานมากในการก้ม-เงยลำตัว กระดูกสันหลังในบริเวณหลังส่วนล่าง ประกอบด้วยกระดูกบั้นเอว (Lumbar Vertebrae) 5 ท่อน และกระดูกใต้กระเบนเหน็บ (Sacrum) 1 ท่อน โดยที่ปัญหาอาการปวดเมื่อยหรือบาดเจ็บมักจะเกิดที่หมอนรองกระดูก (Intervertebral Disc) ระหว่างกระดูกบั้นเอวท่อนที่ 4 และท่อนที่ 5 หรือระหว่างกระดูกบั้นเอวท่อนที่ 5 และกระดูกใต้กระเบนเหน็บ (ดังแสดงในภาพที่ 4-4)

ภาพที่ 4-4 – กระดูกสันหลังของมนุษย์และบริเวณหลังส่วนล่างที่มีอาการปวดเมื่อยหรือบาดเจ็บ

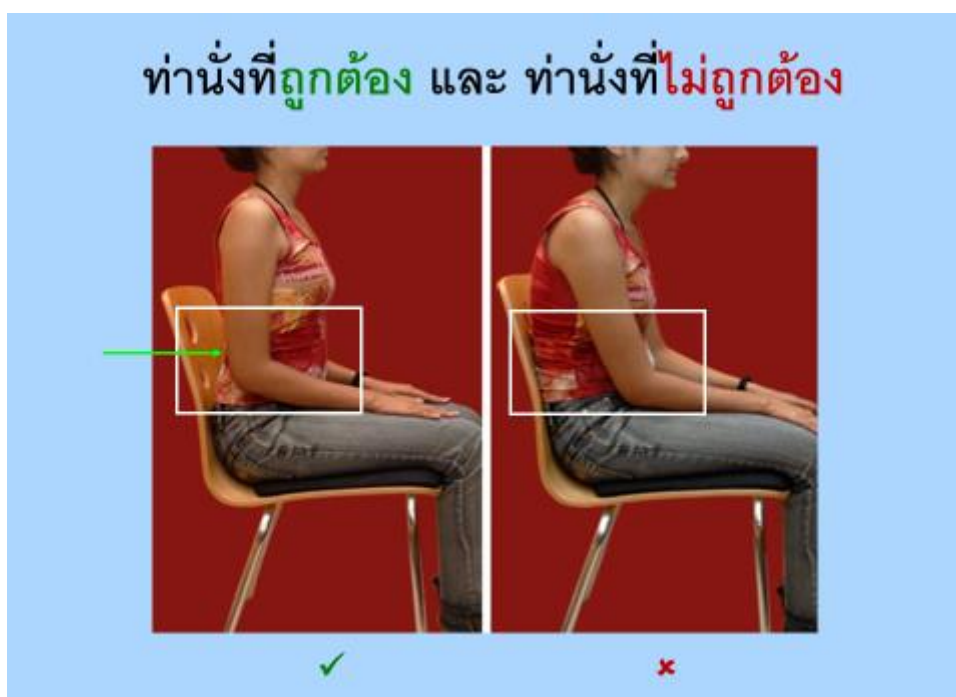
กระดูกสันหลังของมนุษย์มีบทบาทสำคัญในการช่วยพยุงโครงของร่างกาย รองรับน้ำหนักของร่างกาย ท่อนบน และอำนวยความสะดวกในการก้ม-เงยลำตัว หมอนรองกระดูกมีหน้าที่ช่วยดูดซับแรงกดบนกระดูกสันหลัง และช่วยให้หลังของมนุษย์มีความยืดหยุ่นในการก้ม-เงย หมอนรองกระดูกมีลักษณะเป็นวุ้นข้น โดยที่บริเวณขอบนอกมีเส้นใยเป็นส่วนประกอบ ซึ่งช่วยคงรูปร่างของหมอนรองกระดูก บริเวณส่วนกลางของหมอนรองกระดูกเป็นวุ้นข้นที่มีความใสกว่า ซึ่งเคลื่อนที่ไป-มาตามทิศทางแรงกดบนหมอนรองกระดูก ถ้ากระดูกสันหลังอยู่ในแนวที่ถูกต้อง แรงกดบนหมอนรองกระดูกจะเท่ากันทุกด้าน และหมอนรองกระดูกจะถูกกดลงตรง ๆ ภาพที่ 4-5 แสดงท่าทางที่ถูกต้อง ซึ่งหมอนรองกระดูกจะยุบลงอย่างสม่ำเสมอในทุกด้าน

ภาพที่ 4-5 – การยุบตัวอย่างสม่ำเสมอของหมอนรองกระดูก ขณะถูกจ้ำจั่นในท่าทางที่ถูกต้อง

แต่ถ้าแรงกดบนหมอนรองกระดูกไม่เท่ากันทุกด้าน เช่น แรงกดบนบริเวณด้านหน้าของหมอนรองกระดูกมากกว่าแรงกดบนบริเวณด้านหลัง วุ้นชั้นในหมอนรองกระดูกก็จะถูกดันไปทางด้านหลัง ซึ่งจะสร้างแรงดันออกที่บริเวณขอบด้านหลังของหมอนรองกระดูก ลักษณะการที่วุ้นชั้นในหมอนรองกระดูกเคลื่อนตัวไปด้านหลัง มักจะพบเมื่อลูกจ้ำก้มหรือนั่งตัวไปด้านหน้า โดยก้มที่บริเวณหลังส่วนล่าง เช่น ก้มตัวไปยกสิ่งของ นั่งหลังค่อม (ดังแสดงในภาพที่ 4-6) เป็นต้น

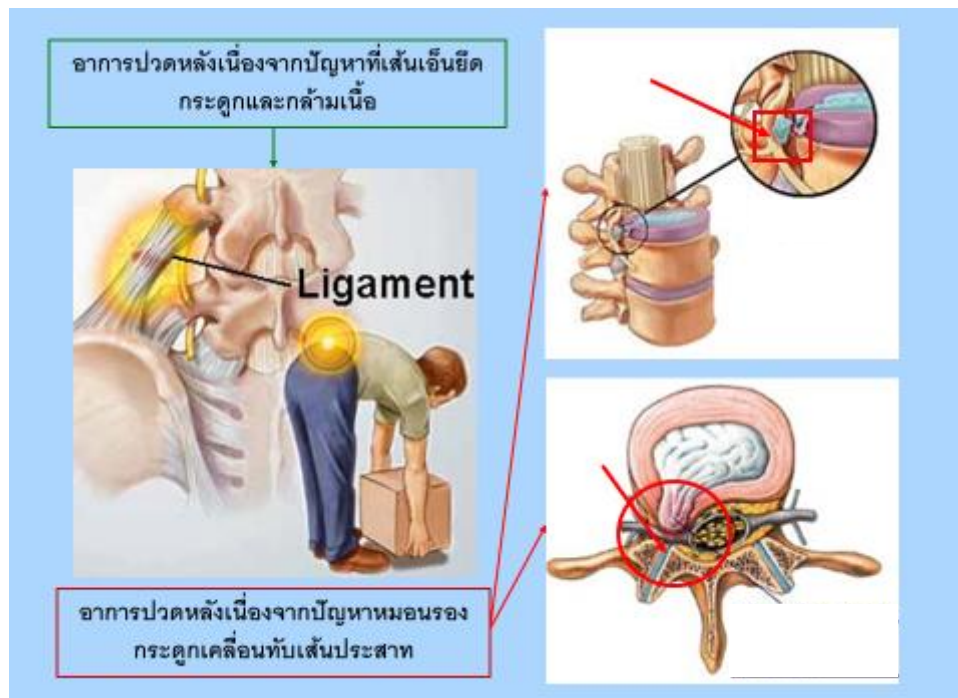

ภาพที่ 4-6 – ตัวอย่างท่าที่นั่งที่ถูกต้อง (หมอนรองกระดูกยุบตัวอย่างสม่ำเสมอ) และท่าที่นั่งที่ไม่ถูกต้อง (หมอนรองกระดูกยุบตัวด้านหน้ามากกว่าด้านหลัง)

อาการปวดหลังส่วนล่างอาจเกิดจากปัญหากล้ามเนื้อหลัง เส้นเอ็นกล้ามเนื้อ หรือหมอนรองกระดูก แต่โดยทั่วไปแล้ว ลูกจ้างสำนักงานที่นั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ มักจะมีการปวดหลังส่วนล่างเนื่องจากการที่หมอนรองกระดูก เคลื่อนตัวไปด้านหลังและกดทับรากประสาทไปยังขาซ้ายหรือขวา (ดังแสดงในภาพที่ 4-7) ซึ่งนอกจากจะมีการปวดหลังแล้ว ลูกจ้างจะมีอาการขาที่ขาจากการที่รากประสาทถูกกดทับอีกด้วย สาเหตุของการที่หมอนรองกระดูกเคลื่อนไปกดทับรากประสาท ก็มาจากการที่นั่งหลังค่อม หรือนั่งโน้มตัวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีการเปลี่ยนท่าทาง

ท่าที่นั่งที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการปวดเมื่อยหลังส่วนล่าง คือ ท่าที่นั่งหลังค่อม ท่าที่นั่งขัดสมาธิ ท่าที่นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า ท่าที่นั่งเอียงตัวไปข้างใดข้างหนึ่ง และท่าที่นั่งเท้าแขนบนโต๊ะทำงาน การนั่งปฏิบัติงานในท่าทาง

ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดพัก หรือไม่เปลี่ยนอิริยาบถ ก็จะเพิ่มความความเสี่ยงต่อการปวดเมื่อยหลังส่วนล่างขึ้นอีกด้วย

ภาพที่ 4-7 – สาเหตุต่าง ๆ ของอาการปวดหลังส่วนล่าง

4.6 อาการปวดเมื่อยขาและหัวเข่า

อาการปวดเมื่อยขาและหัวเข่าในลูกจ้างที่ปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ เป็นผลจากการที่ลูกจ้างนั่งในท่าทางของขาไม่เหมาะสม ซึ่งเส้นเอ็นกระดูกที่ด้านหน้าหรือด้านข้างของหัวเข่า จะถูกยืดมากกว่าปกติและอย่างต่อเนื่อง ท่าทางที่มีท่าทางของขาไม่เหมาะสมสำหรับการนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ คือ ท่านั่งไขว่ห้าง ท่านั่งพับขาข้างหนึ่งไว้บนเบาะเก้าอี้ ท่านั่งคุกเข่า ท่านั่งพับเพียบ ท่านั่งขัดสมาธิ และท่านั่งวางเท้าบนขาเก้าอี้ ลูกจ้างควรนั่งโดยวางเท้าทั้ง 2 ข้างบนพื้นหรือที่พนักเก้าอี้ และรักษามุมองที่หัวเข่าให้ใกล้เคียงกับมุมฉาก (90 องศา) หรือมากกว่าเล็กน้อย ระดับของเบาะนั่งต้องปรับให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม โดยให้ขาท่อนบนขนานกับพื้น ขาท่อนล่างตั้งฉากกับพื้น และเท้าทั้ง 2 ข้างมีพื้นรองรับอย่างเหมาะสม

ถ้าระดับของเบาะนั่งอยู่ต่ำเกินไป มุมที่หัวเข่ามักจะเป็นมุมแหลม (น้อยกว่า 90 องศา) คือ ลูกจ้างนั่งชันเข่า แต่ ถ้าระดับของเบาะนั่งอยู่สูงเกินไป ลูกจ้างมักจะนั่งห้อยขา วางเท้าบนขาเก้าอี้ พับขา 1 ข้างวางบนเบาะนั่ง หรือนั่งไถ่กลับบริเวณด้านหน้าของเบาะนั่งและทำมุมป้าน (มากกว่า 90 องศา) ที่หัวเข่า

บทที่ 5

ทำนั้งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานอย่างเหมาะสม

การนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน ควรเป็นการนั่งปฏิบัติงานที่สถานีนงานมาตรฐาน ซึ่งประกอบด้วยโต๊ะวางอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเก้าอี้นั่ง การยืนปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานอาจจะอนุญาตให้เกิดขึ้นได้ แต่ไม่ควรเป็นการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง หรือเป็นระยะเวลาหลายชั่วโมง ภาคผนวก 1 แนะนำทำนั้งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ตามหลักการยศาสตร์ สำหรับสถานีนงานคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะและสถานีนงานคอมพิวเตอร์พกพา

ถ้าลูกจ้างนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในท่าทางที่ไม่เหมาะสม และนั่งอยู่ในท่านั้นอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้เพิ่มความเสี่ยงของการบาดเจ็บที่ระบบกระดูกและกล้ามเนื้อของร่างกาย ซึ่งเป็นอาการหลักของกลุ่มอาการออฟฟิศซินโดรม ดังนั้น การสังเกตเห็นท่าทางปฏิบัติงานที่แตกต่างจากท่าทางที่เหมาะสมตามหลักการยศาสตร์ ก็เป็นสัญญาณเตือนว่าควรดำเนินการปรับปรุงสภาพการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานให้เหมาะสม

5.1 ทำนั้งปฏิบัติงานเมื่อใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ

เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะเป็นอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานที่สำคัญสำหรับลูกจ้างสำนักงานส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกจ้างที่ต้องปฏิบัติงานที่สถานีนงานส่วนบุคคล และไม่โยกย้ายตามวันหรือเวลาต่าง ๆ รวมทั้งลูกจ้างที่ไม่จำเป็นต้องไปปฏิบัติงานนอกสถานที่ หรือไม่ต้องนำงานกลับไปทำนอกเวลาทำงานที่บ้าน

เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะประกอบด้วยแป้นพิมพ์ เมาส์ จอภาพ และหน่วยประมวลผลกลาง แต่อุปกรณ์ที่ลูกจ้างต้องใช้งานเป็นอุปกรณ์หลักและมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง คือ แป้นพิมพ์ เมาส์ และจอภาพ โดยที่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างและแป้นพิมพ์หรือเมาส์ จะเป็นทั้งเชิงกายภาพและเชิงการรับรู้โดยการมองเห็น ส่วนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างและจอภาพ จะเป็นเชิงการรับรู้โดยการมองเห็นเท่านั้น

ท่าทางปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ที่สถานีนงานคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะตามหลักการยศาสตร์ สามารถสรุปได้ดังนี้

- นั่งศีรษะตั้งตรงหรือก้มเล็กน้อย ระดับสายตาในแนวราบควรอยู่ระดับเดียวกับขอบบนของจอภาพ ไม่หมุนคอไปทางซ้ายหรือทางขวา
- ระยะมองจอภาพควรอยู่ระหว่าง 40-60 ซม. หรือประมาณ 1 ช่วงแขน
- นั่งหลังตั้งตรงหรือเอนไปด้านหลังเล็กน้อย ถ้าเก้าอี้มีพนักพิงหลัง
- นั่งพิงพนักพิงหลัง โดยให้บริเวณหลังส่วนล่างมีการรองรับอย่างเหมาะสม
- นั่งปฏิบัติงานโดยไม่บิดเอี้ยวตัวหรือเอียงตัวไปทางซ้ายหรือทางขวา
- ห้อยแขนท่อนบนแนบขนานกับลำตัวตามสบาย ไม่ยื่นแขนไปข้างหน้า ไม่นั่งยกไหล่หรือกางแขนออกทางด้านข้าง

- ไม่วางแขนบนที่พักแขนขณะปฏิบัติงานกับแป้นพิมพ์หรือเมาส์ นอกจากจะสามารถปรับระดับและระยะห่างของที่พักแขนให้เหมาะสมได้
- จัดแขนท่อนล่างให้อยู่ในแนวราบ ขนานกับพื้น และทำมุมข้อศอกประมาณ 90 องศากับแขนท่อนบน
- จัดแนวของมือและแขนท่อนล่างให้อยู่ในแนวเส้นตรงเดียวกัน ไม่เอียงข้อมือขึ้นหรือลง ไม่เบนข้อมือทางด้านนิ้วโป้งหรือนิ้วก้อย
- ไม่วางแขนท่อนล่าง ฝ่ามือ หรือข้อมือบนลิ้นชักวางแป้นพิมพ์ หรือบนพื้นโต๊ะ
- จัดขาท่อนบนให้อยู่ในแนวราบ ขนานกับพื้น และทำมุมสะโพกประมาณ 90-110 องศากับท่อนลำตัว
- จัดขาท่อนล่างให้อยู่ในแนวตั้ง ตั้งฉากกับพื้น และทำมุมหัวเข่าประมาณ 90 องศากับขาท่อนบน
- วางเท้าทั้ง 2 ข้างบนพื้นหรือที่พักเท้าอย่างสบาย ไม่นั่งไขว่ห้าง วางเท้าบนขาเก้าอี้ หรือพับขาท่อนล่างขึ้นวางบนเบาะนั่ง

ทำนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ที่สถานีนงานคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะตามท่าทางที่แนะนำข้างต้น ดังแสดงในภาพที่ 5-1

ภาพที่ 5-1 ทำนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ที่สถานีนงานคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะตามหลักการยศาสตร์

ในสำนักงานทั่วไป มีลูกจ้างเป็นจำนวนมากที่นั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ที่สถานีนงานคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะด้วยท่าทางที่ไม่เหมาะสม สาเหตุที่ทำให้ลูกจ้างนั่งปฏิบัติงานอย่างไม่ถูกต้องตามหลักการยศาสตร์ คือ

1. ใช้สถานีนงานคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ไม่ได้ออกแบบอย่างเหมาะสมตามหลักการยศาสตร์
2. ใช้สถานีนงานคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะที่ไม่สามารถปรับระดับให้เหมาะสมกับสัดส่วนของร่างกายลูกจ้าง
3. ใช้โต๊ะทำงานหรือโต๊ะเขียนหนังสือซึ่งเป็นโต๊ะระดับเดียวเป็นโต๊ะวางอุปกรณ์คอมพิวเตอร์
4. ไม่ปรับระดับของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมกับสัดส่วนของร่างกายลูกจ้าง

5. ไม่จัดวางอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ตามตำแหน่งที่เหมาะสม
6. ไม่รู้ว่าท่านั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ที่สถานีกานคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะอย่างเหมาะสมเป็นอย่างไร
7. มีนิสัยหรือพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสมตามหลักการยศาสตร์

5.2 ท่านั่งปฏิบัติงานเมื่อใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพา

ในปัจจุบัน เนื่องจากเครื่องคอมพิวเตอร์พกพามีราคาถูกลง และมีสมรรถภาพเพิ่มขึ้นใกล้เคียงกับเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ สถานประกอบการกิจการหลายแห่งได้อนุญาตให้ลูกจ้างสำนักงานเลือกว่า ต้องการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะหรือเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาในการปฏิบัติงานในสำนักงาน ซึ่งมีลูกจ้างเป็นจำนวนมาก เลือกใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลูกจ้างที่ต้องปฏิบัติงานตามสถานีกานหรือสถานที่หลายแห่ง โดยอาจจะโยกย้ายตามวันหรือเวลาต่าง ๆ รวมทั้งลูกจ้างที่จำเป็นต้องไปปฏิบัติงานนอกสถานที่หรือต้องนำงานกลับไปทำนอกเวลาทำงานที่บ้านด้วย

เครื่องคอมพิวเตอร์พกพาประกอบด้วยส่วนแป้นพิมพ์และส่วนจอภาพซึ่งยึดติดกันด้วยบานพับ มีหน่วยประมวลผลกลางอยู่ในส่วนแป้นพิมพ์ และมีแผ่นสัมผัสบนส่วนแป้นพิมพ์ซึ่งปฏิบัติงานคล้ายคลึงกับเมาส์ เครื่องคอมพิวเตอร์พกพาบางเครื่องอาจจะมีจอภาพเป็นประเภทจอสัมผัส ซึ่งสามารถรับข้อมูลได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านแป้นพิมพ์

ท่านั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ที่สถานีกานคอมพิวเตอร์พกพาตามหลักการยศาสตร์ สามารถสรุปได้ดังนี้

- นั่งศีรษะตั้งตรงหรือก้มเล็กน้อยไม่เกิน 10 องศา ระดับสายตาในแนวราบควรอยู่สูงกว่าระดับขอบบนของจอภาพเล็กน้อย ไม่หมุนคอไปทางซ้ายหรือทางขวา

- ระยะมองจอภาพควรอยู่ระหว่าง 40-60 ซม. หรือประมาณ 1 ช่วงแขน
- นั่งหลังตั้งตรงหรือเอนไปด้านหลังเล็กน้อย ถ้าเก้าอี้มีพนักพิงหลัง
- นั่งพิงพนักพิงหลัง โดยให้บริเวณหลังส่วนล่างมีการรองรับอย่างเหมาะสม
- นั่งปฏิบัติงานโดยไม่บิดเอี้ยวตัวหรือเอียงตัวไปทางซ้ายหรือทางขวา
- ห้อยแขนท่อนบนข้างลำตัวตามสบาย ยื่นไปข้างหน้าเล็กน้อยไม่เกิน 20 องศา ไม่นั่งยกไหล่หรือกาง

แขนออกทางด้านข้าง

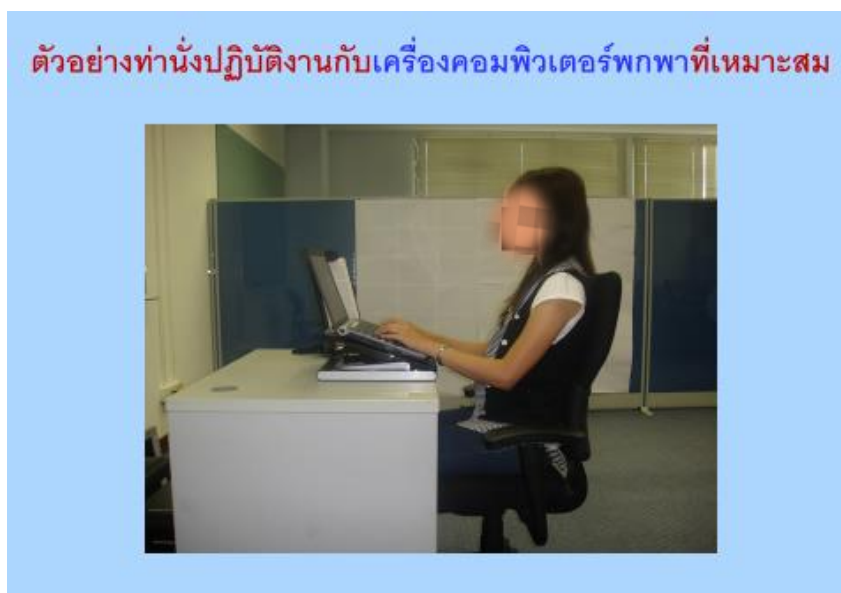
- ปรับมุมของส่วนแป้นพิมพ์ให้สูงขึ้น สอดคล้องกับมุมที่หัวไหล่
- ไม่วางแขนท่อนล่างบนโต๊ะหรือที่พักแขน ขณะปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา
- จัดแขนท่อนล่างให้ทำมุมข้อศอกประมาณ 90 องศา กับแขนท่อนบน
- จัดแนวของมือและแขนท่อนล่างให้อยู่ในแนวเส้นตรงเดียวกัน ไม่งอข้อมือขึ้นหรือลง ไม่เบนข้อมือ

ทางด้านนิ้วโป้งหรือนิ้วก้อย

- จัดขาท่อนบนให้อยู่ในแนวราบ ขนานกับพื้น และทำมุมสะโพกประมาณ 90-110 องศา กับท่อนลำตัว
- จัดขาท่อนล่างให้อยู่ในแนวตั้ง ตั้งฉากกับพื้น และทำมุมหัวเข่าประมาณ 90 องศา กับขาท่อนบน

- วางเท้าทั้ง 2 ข้างบนพื้นหรือที่พักเท้าอย่างสบาย ไม่นั่งไขว่ห้าง วางเท้าบนขาเก้าอี้ หรือพักขาที่อนล่างขึ้นวางบนเบาะนั่ง

ทำนั้งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ที่สถานีนงานคอมพิวเตอร์พกพาตามท่าทางที่แนะนำข้างต้น ดังแสดงในภาพที่ 5-2

ภาพที่ 5-2 ท่าทางปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ที่สถานีนงานคอมพิวเตอร์พกพาตามหลักการยศาสตร์

ในสำนักงานทั่วไป มีลูกจ้างเป็นจำนวนมากที่นั้งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ที่สถานีนงานคอมพิวเตอร์พกพาด้วยท่าทางที่ไม่เหมาะสม สาเหตุที่ทำให้ลูกจ้างนั้งปฏิบัติงานอย่างไม่ถูกต้องตามหลักการยศาสตร์ คือ

1. ใช้สถานีนงานคอมพิวเตอร์พกพาที่ไม่ได้ออกแบบอย่างเหมาะสมตามหลักการยศาสตร์
2. ใช้สถานีนงานคอมพิวเตอร์พกพาที่ไม่สามารถปรับระดับให้เหมาะสมกับสัดส่วนของร่างกายลูกจ้างได้
3. ไม่จัดวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาบนโต๊ะอย่างเหมาะสม
4. ไม่สามารถปรับระดับของส่วนแป้นพิมพ์และส่วนจอภาพได้อย่างเป็นอิสระ เนื่องจากทั้ง 2 ส่วนยึดติดกันด้วยบานพับ
5. ไม่มีฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาที่เหมาะสม เพื่อช่วยปรับมุมของส่วนแป้นพิมพ์
6. ไม่รู้ว่าท่าทางปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ที่สถานีนงานคอมพิวเตอร์พกพาที่เหมาะสมตามหลักการยศาสตร์เป็นอย่างไร
7. มินิสัยหรือพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสมตามหลักการยศาสตร์

บทที่ 6

แนวทางการปรับปรุงระบบงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน

แนวทางการปรับปรุงระบบงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน จะต้องสอดคล้องกับแนวทางการปรับปรุงระบบงานต่าง ๆ ตามหลักการยศาสตร์ คือ จะต้องพิจารณาองค์ประกอบของระบบงาน ได้แก่ สถานีงาน อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ สภาพแวดล้อม และงาน และปรับปรุงให้เหมาะสมกับลูกจ้าง ดังนั้น แนวทางการปรับปรุงระบบงานคอมพิวเตอร์ตามหลักการยศาสตร์ จะต้องดำเนินการดังนี้

1. เลือกใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับงานและลูกจ้าง
2. เลือกใช้สถานีงานที่เหมาะสม
3. เลือกใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่เหมาะสม
4. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในสำนักงานให้เหมาะสม
5. ปรับปรุงงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานให้เหมาะสม
6. ปรับปรุงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสม

6.1 การเลือกใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับงานและลูกจ้าง

เมื่อลูกจ้างนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ ลูกจ้างจะต้องสามารถนั่งในท่าทางที่เหมาะสมตามหลักการยศาสตร์ เพื่อช่วยลดความเสี่ยงและผลกระทบต่อระบบกระดูกและกล้ามเนื้อของร่างกาย ผู้เชี่ยวชาญด้านการยศาสตร์พบว่า ลูกจ้างที่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะในการปฏิบัติงาน จะสามารถปรับท่านั่งให้เหมาะสมได้ง่ายกว่าผู้ที่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพา เนื่องจากเครื่องคอมพิวเตอร์พกพามีส่วนแบนพิมพ์และส่วนจอภาพที่ยึดติดกันด้วยบานพับ การปรับระดับแบนพิมพ์และระดับจอภาพจะไม่เป็นอิสระต่อกัน ทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพาไม่ใช่อุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่องในสำนักงาน ดังนั้น การปรับปรุงแก้ไขในลำดับแรก ควรจะเริ่มจากการพิจารณาประเภทของเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมกับงานและลูกจ้างก่อน

6.1.1 งานคอมพิวเตอร์

งานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานที่ควรปฏิบัติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ ควรจะเป็นงานที่มีลักษณะต่อไปนี้

1. เป็นงานที่ต้องปฏิบัติในสำนักงานและในเวลาทำงาน
2. เป็นงานที่ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
3. เป็นงานที่เน้นการพิมพ์ข้อความหรือการป้อนข้อมูลตัวเลข

งานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานที่ควรปฏิบัติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา ควรจะเป็นงานที่มีลักษณะต่อไปนี้

1. เป็นงานที่อาจต้องปฏิบัตินอกสำนักงานด้วยในเวลาทำงาน
2. เป็นงานที่ปฏิบัติเป็นครั้งคราว ไม่ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
3. เป็นงานทั่วไป เช่น โต้ตอบอีเมลล์ งานประชุม งานนำเสนอผลงาน เป็นต้น

6.1.2 ลูกจ้าง

ลูกจ้างสำนักงานที่ควรใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะเป็นอุปกรณ์หลัก ควรมีคุณสมบัติเหล่านี้

1. เป็นผู้ที่สามารถพิมพ์สัมผัสได้ คือ จำตำแหน่งปุ่มตัวอักษรต่าง ๆ ได้ ไม่ต้องมองแป้นพิมพ์และจอภาพ
2. เป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานเท่านั้น
3. เป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่อง

ลูกจ้างสำนักงานที่ควรใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพาเป็นอุปกรณ์หลัก ควรมีคุณสมบัติเหล่านี้

1. เป็นผู้ที่ต้องค้นหาปุ่มตัวอักษรและมองจอภาพสลับไปมาในขณะที่ปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ เพราะจำตำแหน่งปุ่มตัวอักษรไม่ได้หรือจำได้เป็นบางตัว
2. เป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ทั้งในสำนักงานและนอกสำนักงาน
3. เป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์เป็นครั้งคราว ไม่ต่อเนื่อง

ถ้าเป็นไปได้ สถานประกอบการควรจะใช้นโยบายต่อไปนี้เพื่อช่วยลดความเสี่ยงต่อปัญหาออฟฟิศซินโดรมของลูกจ้างสำนักงาน

1. ไม่อนุญาตให้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพาในสำนักงาน โดยให้เปลี่ยนไปใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะแทน เนื่องจากเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะมีแป้นพิมพ์และจอภาพที่แยกส่วนกัน ทำให้สามารถปรับระดับแป้นพิมพ์และระดับจอภาพให้เหมาะสมได้โดยเป็นอิสระต่อกัน และต้องจัดหาสำนักงานคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะที่สามารถปรับระยะได้อย่างเหมาะสมให้ลูกจ้างด้วย
2. สำหรับลูกจ้างที่ต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพา เนื่องจากต้องไปปฏิบัติงานนอกสถานที่ หรือต้องเอางานกลับไปทำที่บ้าน อาจจะอนุญาตให้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพาในสำนักงานได้ แต่ต้องจัดหาแป้นพิมพ์เสริมและจอภาพเสริมเป็นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เสริมให้ลูกจ้างใช้ คือ ไม่อนุญาตให้ลูกจ้างใช้แป้นพิมพ์และจอภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา นอกจากนี้ จะต้องจัดหาสำนักงานคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะที่สามารถปรับระยะได้อย่างเหมาะสมให้ลูกจ้างด้วย
3. ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพาในสำนักงาน ทั้งส่วนแป้นพิมพ์และส่วนจอภาพ ควรใช้ฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาที่สามารถปรับมุมวางของเครื่องและระดับสูง-ต่ำได้ เพื่อช่วยปรับมุมของส่วนแป้นพิมพ์และระดับของส่วนจอภาพให้เหมาะสมกับสัดส่วนของร่างกายลูกจ้าง

วิธีการปรับปรุงท่านั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ของลูกจ้าง โดยหลีกเลี่ยงการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพาและใช้อุปกรณ์เสริมที่เหมาะสมช่วย ดังแสดงในภาพที่ 6-1

วิธีแก้ไขที่ 1 : ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะแทน

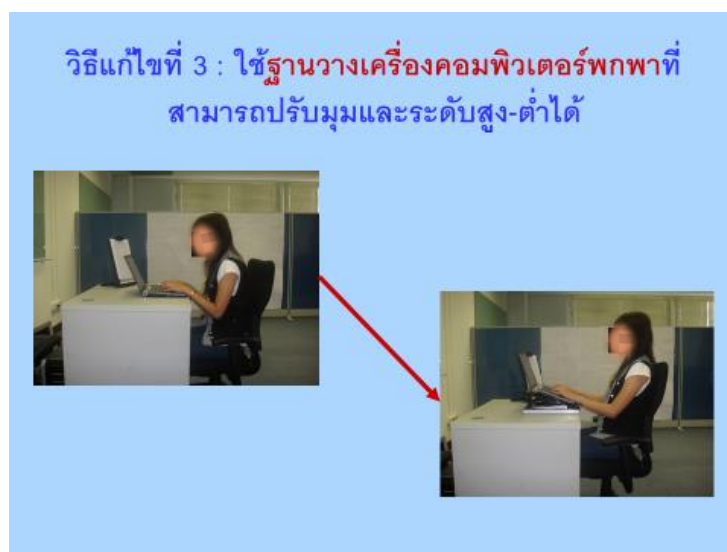
วิธีแก้ไขที่ 1 : ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะแทน

วิธีแก้ไขที่ 2 : ใช้เบาะพนักเสริม/จอภาพเสริม

ภาพที่ 6-1 วิธีการปรับปรุงท่านั่งปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพาในสำนักงาน สถานประกอบการกิจการอาจจะต้องจัดหาอุปกรณ์เสริมต่อไปนี้ เพื่อช่วยให้ลูกจ้างสามารถนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในท่าทางที่เหมาะสม

- ฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา ซึ่งสามารถปรับมุมของส่วนแป้นพิมพ์ได้ระหว่าง 0-30 องศา
- ที่พักเท้า ซึ่งสามารถปรับระดับสูง-ต่ำได้ระหว่าง 0-15 ซม. และปรับมุมเอียงได้ระหว่าง 0-20 องศา
- ที่วางเอกสาร ซึ่งมีมุมเอียงของเอกสาร 20 องศา

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระยะปรับของอุปกรณ์เสริมเพื่อช่วยจัดท่านั่งในการปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา คือ

- ลูกจ้าง – เพศและส่วนสูง (ซม.)
- เครื่องคอมพิวเตอร์พกพา – ขนาดของเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา
- สถานีงานคอมพิวเตอร์พกพา – ระดับสูงของพื้นผิวโต๊ะ และช่วงปรับระดับของเบาะนั่ง

นอกจากมีอุปกรณ์เสริมแล้ว ลูกจ้างจะต้องวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาให้ชิดขอบหน้าของโต๊ะ เพื่อหลีกเลี่ยงการวางแขนท่อนล่างบนโต๊ะขณะปฏิบัติงาน รวมทั้งหลีกเลี่ยงการนั่งยกไหล่และกางแขนด้วย ลูกจ้างควรจะนั่งห่างจากเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาประมาณ 20-30 ซม. โดยให้มุมยื่นของแขนท่อนบนไม่เกิน 20 องศา และมุมงอที่ข้อศอกประมาณ 90-100 องศา ลูกจ้างควรจะปรับให้ส่วนจอภาพเปิดทำมุมประมาณ 115-130 องศา กับส่วนแป้นพิมพ์ ซึ่งจะต้องวางบนฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาด้วย

6.2 การเลือกใช้สถานีงานคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสม

สถานีงานคอมพิวเตอร์ประกอบด้วย โต๊ะที่วางอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และเก้าอี้นั่งสำหรับผู้ปฏิบัติงาน ในสำนักงานที่ลูกจ้างใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพา ก็จะต้องพิจารณารูปร่างเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาด้วย

6.2.1 ลินซ์กว้างแป้นพิมพ์

โต๊ะคอมพิวเตอร์สำหรับลูกจ้างที่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ ควรจะมีลินซ์กว้างแป้นพิมพ์ด้วย ลินซ์กว้างแป้นพิมพ์ที่เหมาะสมควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. สามารถปรับระดับสูง-ต่ำได้ ระดับที่เหมาะสมของลินซ์กว้างแป้นพิมพ์ควรอยู่ใกล้เคียงกับระดับข้อศอกของลูกจ้าง เมื่อนั่งหลังตรงและห้อยแขนข้างลำตัวตามสบาย
2. มีพื้นที่พอเพียงสำหรับวางแป้นพิมพ์และเมาส์ในระดับเดียวกัน
3. สามารถปรับมุมวางแป้นพิมพ์ได้

ตัวอย่างของลินซ์กว้างแป้นพิมพ์ที่ปรับระดับและมุมได้ ซึ่งสามารถติดตั้งที่ด้านใต้โต๊ะทำงานหรือโต๊ะคอมพิวเตอร์ทั่วไป ดังแสดงในภาพที่ 6-2

ภาพที่ 6-2 ตัวอย่างของลินซ์กว้างแป้นพิมพ์ที่ปรับระดับและมุมได้

6.2.2 ฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา

ในกรณีที่ลูกจ้างใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพา สถานประกอบการควรจัดหาฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา ที่สามารถปรับมุมวางของเครื่องได้ให้พนักงานใช้ โดยทั่วไปแล้ว ลูกจ้างอาจจะใช้แป้นพิมพ์เสริมหรืออาจจะใช้แป้นพิมพ์ของเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาเองก็ได้

ถ้าลูกจ้างใช้แป้นพิมพ์เสริม และจะไม่ใช้แป้นพิมพ์ของเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา ก็ควรจะสามารถปรับมุมวางของเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาให้สูงขึ้น เพื่อช่วยยกระดับจอภาพให้สูงขึ้นและสามารถมองจอภาพได้สะดวกขึ้น ดังนั้น ฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. สามารถรองรับเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาที่ใช้งานอยู่ได้

2. สามารถปรับมุมของฐานเพื่อให้ระดับจอภาพสูงเหมาะสมกับการมองจอภาพของลูกจ้าง
3. สามารถรักษามุมของเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาให้มั่นคงและไม่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาปฏิบัติงาน

ถ้าลูกจ้างใช้แป้นพิมพ์ของเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาเอง ก็ควรจะสามารถปรับมุมวางของเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาให้เหมาะสม เพื่อช่วยยกระดับจอภาพให้สูงในระดับที่ยังสามารถใช้แป้นพิมพ์ของเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาได้และมองจอภาพได้สะดวก ดังนั้น ฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. สามารถรองรับเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาที่ใช้งานอยู่ได้
2. สามารถปรับมุมของฐาน เพื่อให้ลูกจ้างสามารถใช้แป้นพิมพ์ได้ในท่าทางที่เหมาะสม และยกระดับจอภาพให้สูงเหมาะสมกับการมองจอภาพของลูกจ้าง
3. สามารถรักษามุมของเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาให้มั่นคงและไม่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาปฏิบัติงาน

ฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา สำหรับการใช้งานที่มีแป้นพิมพ์เสริมและไม่มีแป้นพิมพ์เสริม ดังแสดงในภาพที่ 6-3

เมื่อใช้แป้นพิมพ์เสริม

เมื่อใช้แป้นพิมพ์ของเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา

ภาพที่ 6-3 ฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา

6.2.3 เก้าอี้

เก้าอี้ที่เหมาะสมสำหรับการนั่งทำงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- ฐานเก้าอี้ :
- เป็นฐาน 5 แฉก
  - สร้างจากวัสดุที่มีความคงทนและแข็งแรง
  - มีลูกล้อที่หมุนได้รอบทิศ เพื่อความสะดวกในการเคลื่อนที่
- เบาะนั่ง :
- ทำจากวัสดุที่นุ่มและมีความโค้งเว้าสอดคล้องกับร่างกายส่วนที่สัมผัส ขอบด้านหน้าโค้งลง
  - สามารถหมุนได้รอบทิศ

- มีความกว้างพอเพียง
  - สามารถปรับระดับสูง-ต่ำได้อย่างสะดวก ในขณะที่ร่างกายอยู่ในท่านั่ง
  - สามารถปรับความลึกของเบาะนั่งได้
- พนักพิงหลัง :
- ทำจากวัสดุที่นุ่มและมีความโค้งเว้าสอดคล้องกับแผ่นหลัง
  - สามารถปรับแรงต้านได้และล็อคตำแหน่งได้
  - มีส่วนรองรับหลังส่วนล่างที่ปรับระดับสูง-ต่ำได้
- ที่พักแขน :
- ทำจากวัสดุที่นุ่มและมีความกว้างเหมาะสมกับการรองรับแขน
  - สามารถปรับระดับสูง-ต่ำและระยะใกล้-ห่างได้
  - สามารถเลื่อนแผ่นรองรับแขนไปข้างหน้า-ข้างหลังได้
- ที่พักศีรษะ :
- ทำจากวัสดุที่นุ่ม
  - สามารถปรับระดับสูง-ต่ำและมุมรองรับส่วนคอ-ศีรษะได้

นอกจากนี้ อุปกรณ์ปรับต่าง ๆ ควรจะต้องอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อให้ใช้งานได้สะดวก เช่น คันโยกปรับระดับสูง-ต่ำของเบาะนั่ง ควรจะต้องติดอยู่ด้านข้างของเบาะนั่ง และเอื้อมมาทางด้านหน้าของเบาะนั่ง เพื่อให้ลูกจ้างสามารถปรับระดับเบาะนั่งให้สูงขึ้นหรือต่ำลงได้อย่างสะดวก ในขณะที่ร่างกายอยู่ในท่านั่ง

6.2.4 ที่พักเท้า

ที่พักเท้าที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. สามารถปรับระดับสูง-ต่ำได้
2. สามารถช่วยให้ลูกจ้างนั่งวางพักเท้าในมุมที่เหมาะสม
3. สามารถต้านรับน้ำหนักขาและเท้าทั้ง 2 ข้าง และแรงกดเท้าได้
4. มีพื้นผิวที่ช่วยให้ลูกจ้างนั่งวางเท้าได้อย่างมั่นคง โดยที่รองเท้าไม่ลื่นไถล
5. ทำความสะอาดได้ง่าย

6.3 การเลือกใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่เหมาะสม

อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ลูกจ้างจะต้องใช้ปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานเป็นประจำและอย่างต่อเนื่อง คือ แป้นพิมพ์ เมาส์ แผ่นรองเมาส์ และจอภาพ

6.3.1 แป้นพิมพ์

แป้นพิมพ์ที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีขนาดใหญ่เพื่อให้สะดวกต่อการใช้งาน
2. มีสภาพเหมาะสมต่อการใช้งาน ปุ่มต่าง ๆ อยู่ในสภาพที่มั่นคง แน่น ไม่หลวม
3. มีสติกเกอร์ระบุตัวอักษรทั้งภาษาไทยและอังกฤษครบทุกปุ่ม

ถ้าลูกจ้างสามารถพิมพ์สัมผัสได้ และต้องปฏิบัติงานพิมพ์เป็นประจำและอย่างต่อเนื่อง ควรใช้แป้นพิมพ์การยศาสตร์ เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายในการพิมพ์ แป้นพิมพ์การยศาสตร์มีข้อดี คือ แผงปุ่มตัวอักษรแยกเป็น 2 ส่วน และวางทำมุมกันอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยป้องกันการเบนข้อมือไปทางด้านนี้วัก้อย แป้นพิมพ์การยศาสตร์มีที่พักฝ่ามือขนาดใหญ่ ซึ่งสามารถช่วยป้องกันการงอในแนวตั้งที่ข้อมือได้ นอกจากนี้ แป้นพิมพ์การยศาสตร์มีผิวโค้งเหมือนหลังเต่า ช่วยให้วางมือได้สะดวก และแผงปุ่มตัวอักษรจะเว้าลง ทำให้สะดวกในการวางนิ้วมือด้วย (ดังแสดงในภาพที่ 6-4)

ภาพที่ 6-4 – ตัวอย่างของแป้นพิมพ์การยศาสตร์

อย่างไรก็ตาม แป้นพิมพ์การยศาสตร์ก็ยังมีข้อเสียบางประการ คือ มีราคาแพงกว่าแป้นพิมพ์มาตรฐานหลายเท่า และมีความยาวมากกว่าแป้นพิมพ์มาตรฐาน ซึ่งเมื่อวางเมาส์ทางด้านขวาของแป้นพิมพ์ จะทำให้เมาส์อยู่ไกลออกไปทางด้านข้างมาก ไม่สะดวกในการใช้งาน เพราะลูกจ้างจะต้องกางแขนออกด้านข้าง ดังนั้น ถ้าจะใช้แป้นพิมพ์การยศาสตร์ ลูกจ้างควรจะวางเมาส์ทางด้านซ้าย เพราะจะสามารถวางใกล้แผงปุ่มตัวอักษร และทำให้สะดวกต่อการใช้งานเมาส์ด้วย โดยที่ไม่จำเป็นต้องกางแขนออกทางด้านข้างเมื่อจะใช้เมาส์ ดังแสดงในภาพที่ 6-5

ภาพที่ 6-5 – ตัวอย่างการใช้แป้นพิมพ์การยศาสตร์และวางเมาส์อย่างเหมาะสม

6.3.2 เมาส์

เมาส์ที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เป็นเมาส์แบบออฟติคัล เพื่อสะดวกต่อการใช้งานและดูแลรักษา
2. เป็นเมาส์แบบไร้สาย เพราะไม่มีสายที่ทำให้เกะกะในบริเวณทำงาน
3. มีขนาดเหมาะสมกับมือของลูกจ้าง ไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไป
4. เป็นเมาส์การยศาสตร์ ถ้าลูกจ้างจะวางเมาส์ทางด้านขวาของแป้นพิมพ์ซึ่งมีความยาวไม่มากนัก

และลูกจ้างไม่มีอาการปวดไหล่ขวา

เมาส์การยศาสตร์จะมีความโค้งเว้าที่ด้านข้างของเมาส์ ซึ่งรองรับมือขวาของลูกจ้าง เพื่อช่วยเพิ่มความสะดวกในการวางนิ้วโป้ง มีความนูนทางด้านบนของเมาส์มากกว่าเมาส์ทั่วไป เพื่อช่วยเพิ่มความสะดวกในการวางอุ้งมือบนเมาส์ และมีปุ่มฟังก์ชันอื่น ๆ บนตัวเมาส์ เพื่อช่วยเพิ่มความสะดวกในการใช้งาน ดังแสดงในภาพที่ 6-6

ภาพที่ 6-6 – ตัวอย่างของเมาส์การยศาสตร์

ข้อเสียของเมาส์การยศาสตร์ คือ มีราคาแพงกว่าเมาส์ทั่วไป และออกแบบมาเพื่อการใช้งานด้วยมือขวา เท่านั้น ดังนั้น เมื่อใช้ร่วมกับแป้นพิมพ์ที่มีความยาว เช่น แป้นพิมพ์การยศาสตร์ อาจจะเพิ่มความเสี่ยงของอาการปวดเมื่อยที่ไหล่ขวาของลูกจ้างได้

6.3.3 แผ่นรองเมาส์

แผ่นรองเมาส์ที่เหมาะสม (สำหรับเมาส์แบบออปติคัล) ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีผิวด้าน ไม่เป็นมันเงา
2. มีผิวเรียบ ไม่มีส่วนนูน
3. มีขนาดเหมาะสมต่อการใช้งาน
4. เลือกใช้แผ่นรองเมาส์ที่ทำจากโฟมมีความจำ (Memory Foam) เพราะมีความนุ่มมือ และช่วยลดแรงต้านจากพื้นโต๊ะ

ถ้าแผ่นรองเมาส์มีส่วนนูน ให้วางฝ่ามือบนส่วนนูนนั้น ไม่ควรวางข้อมือบนส่วนนูนของเมาส์ เพราะน้ำหนักของแขนจะสร้างแรงกดบนข้อมือ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดอาการชาที่มือและนิ้วมือได้

6.3.4 จอภาพ

จอภาพที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีขนาดใหญ่เพียงพอสำหรับงานที่ต้องปฏิบัติ
2. สามารถปรับระดับสูง-ต่ำและมุมแขนได้ ถ้าไม่สามารถปรับระดับได้ ควรถอดฐานจอภาพออก และติดตั้งจอภาพที่ด้านหลังของจอภาพ
3. เป็นจอภาพแบบไม่สะท้อนแสง

6.4 การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในสำนักงานให้เหมาะสม

6.4.1 อุณหภูมิ

การจัดระดับอุณหภูมิในสำนักงานให้เหมาะสม สามารถกระทำดังต่อไปนี้

1. มีระบบปรับอากาศที่สามารถปรับอุณหภูมิและความชื้นให้อยู่ในระดับเหมาะสมได้
2. โดยทั่วไป ควรปรับตั้งระดับอุณหภูมิในสำนักงานให้อยู่ระหว่าง 23-27 องศาเซลเซียส
3. กำหนดระดับอุณหภูมิที่เหมาะสมในสำนักงาน โดยพิจารณาจากความเห็นของลูกจ้างโดยส่วนรวม
4. สำหรับลูกจ้างที่นั่งใกล้หน้าต่าง ผังด้านที่ได้รับแสงแดด หรืออุปกรณ์ที่แผ่ความร้อน เช่น เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องพิมพ์ เป็นต้น อาจจะใช้พัดลมส่วนบุคคลช่วยระบายความร้อนในบริเวณสถานงาน
5. ถ้าลูกจ้างมีความรู้สึกหนาว ควรสวมใส่เสื้อกันหนาวที่เหมาะสม ต้มเครื่องดื่มร้อน และบริหารร่างกายเป็นระยะ ๆ

6. ต้องป้องกันไม่ให้ลูกจ้างได้รับลมเย็นจากเครื่องปรับอากาศโดยตรงอย่างต่อเนื่อง ขณะนั่งปฏิบัติงาน คอมพิวเตอร์ในสำนักงาน

ถ้าเป็นไปได้ ควรกำหนดตำแหน่งสถานีงานคอมพิวเตอร์ให้กับลูกจ้างตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจากระดับอุณหภูมิที่สถานีงานและความชอบของลูกจ้าง เช่น ถ้าลูกจ้างคนไหนไม่ชอบอากาศเย็น อาจจะให้นั่งที่สถานีงานคอมพิวเตอร์ที่ติดกับผนังรับแสงแดด หรือใกล้เครื่องถ่ายเอกสาร

6.4.2 แสงสว่าง

การจัดระดับแสงสว่างในสำนักงานให้เหมาะสม สามารถกระทำดังต่อไปนี้

1. ระดับแสงสว่างในบริเวณสถานีงานต้องพอเพียงสำหรับการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ และการปฏิบัติงานเอกสาร
2. ถ้าระดับแสงสว่างไม่เพียงพอ ควรใช้โคมไฟส่วนบุคคลช่วย
3. ระดับแสงสว่างควรจะต้องวัดที่ 3 ตำแหน่งของสถานีงานคอมพิวเตอร์ คือ ที่แป้นพิมพ์ ที่ขอบบนของจอภาพ และที่เอกสาร
4. ลูกจ้างต้องไม่ได้รับผลกระทบจากแสงจ้าโดยตรง คือ ไม่นั่งหันหน้าเข้าหาหน้าต่างที่ไม่มีการปิดกั้นแสงขณะมองจอภาพ
4. ลูกจ้างต้องไม่ได้รับผลกระทบจากแสงจ้าจากการสะท้อน คือ ไม่นั่งหันหลังให้หน้าต่างที่ไม่มีการปิดกั้นแสงขณะมองจอภาพ
5. ลูกจ้างต้องไม่ได้รับผลกระทบจากแสงแดดที่ส่องผ่านหน้าต่าง/ช่องแสงเข้ามาในสำนักงาน

6.4.3 เสียง

การจัดระดับเสียงในสำนักงานให้เหมาะสม สามารถกระทำดังต่อไปนี้

1. เสียงจากเครื่องปรับอากาศ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องพิมพ์ พัดลม และอุปกรณ์อื่น ๆ ในสำนักงาน ต้องไม่ดังจนเกินไป
2. เสียงจากภายนอกต้องไม่เล็ดลอดเข้าในสำนักงาน ในระดับที่ทำให้เกิดความรำคาญ
3. เสียงประกาศจากเครื่องขยายเสียงในสำนักงาน ต้องไม่ดังเกินไปจนทำให้เกิดอาการตกใจ
4. ก่อนประกาศข้อความทางเครื่องขยายเสียง ควรมีสัญญาณเสียงเตือนให้ลูกจ้างทราบล่วงหน้า

โดยทั่วไป ถ้าลูกจ้างสามารถสนทนากับเพื่อนร่วมงานในระยะ 1-1.5 เมตร ได้อย่างสะดวก โดยไม่จำเป็นต้องพูดเสียงดังกว่าปกติหรือตะโกน และได้ยินเสียงเพื่อนร่วมงานอย่างชัดเจน ก็สามารถอนุมานได้ว่าสำนักงานไม่มีปัญหาด้านระดับเสียง

6.5 การปรับปรุงระบบงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานให้เหมาะสม

การปรับปรุงระบบงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานให้เหมาะสม จะรวมทั้งการปรับปรุงงานคอมพิวเตอร์ที่ลูกจ้างต้องปฏิบัติ ภาระงาน รูปแบบการปฏิบัติงาน และนโยบายของสถานประกอบกิจการ การปรับปรุงในลักษณะนี้ควรต้องกระทำพร้อมกับการปรับปรุงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรือสถานงาน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาการยศาสตร์ในสำนักงาน โดยจะมุ่งเน้นที่การลดระยะเวลาที่ลูกจ้างต้องสัมผัสหรือเผชิญกับปัญหา เพื่อลดความเสี่ยงที่ลูกจ้างจะได้รับผลกระทบของปัญหาการยศาสตร์ และเป็นการแก้ไขปัญหได้ในระดับหนึ่ง

การปรับปรุงระบบงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานให้เหมาะสม สามารถกระทำดังต่อไปนี้

1. สถานประกอบกิจการควรจัดให้มีการหยุดพักสั้น ๆ ทั้งในช่วงเช้าและในช่วงบ่าย และสนับสนุนให้ลูกจ้างหยุดปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ชั่วคราวประมาณ 15-20 นาที เป็นที่น่าสังเกตว่า ลูกจ้างสำนักงานจำนวนมากไม่นิยมการหยุดพัก อาจจะเป็นเพราะมีภาระงานมาก หรือต้องการปฏิบัติงานประจำวันให้เสร็จอย่างรวดเร็ว หัวหน้างานหรือผู้จัดการควรช่วยกระตุ้นให้ลูกจ้างหยุดพักจากการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์เป็นระยะ ๆ เพื่อเปลี่ยนอิริยาบถและผ่อนคลายอาการปวดเมื่อยที่ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. สถานประกอบกิจการควรแนะนำให้ลูกจ้างบริหารร่างกายในขณะหยุดพัก
3. สถานประกอบกิจการควรกระจายภาระงานในช่วงเช้าและในช่วงบ่ายให้เหมาะสม คือ ภาระงานในช่วงเช้าควรจะมากกว่าในช่วงบ่าย เนื่องจากร่างกายอยู่ในสภาพสดชื่น ภาระงานในช่วงบ่ายควรน้อยกว่าในช่วงเช้า เพราะลูกจ้างอาจจะมีการเมื่อยล้ากล้ามเนื้อจากการปฏิบัติงานในช่วงเช้าขึ้นบ้างแล้ว
4. สถานประกอบกิจการควรจัดให้ลูกจ้างทำงานที่มีความหลากหลายและสลับกันไป เพื่อให้กล้ามเนื้อได้มีโอกาสพักและผ่อนคลาย เช่น งานเอกสาร งานติดต่อลูกค้า งานคอมพิวเตอร์ งานเข้าประชุม เป็นต้น
5. สถานประกอบกิจการควรจัดหาอุปกรณ์ช่วยในการปฏิบัติงานให้กับลูกจ้างตามความจำเป็นของงาน เช่น ลูกจ้างที่ต้องติดต่อลูกค้าเป็นประจำทางโทรศัพท์ ควรมีอุปกรณ์หูฟังและไมโครโฟนสวมใส่ขณะนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ เพื่อหลีกเลี่ยงการหนีหูโทรศัพท์ไว้ที่คอคอ-ไหล่

6.6 การปรับปรุงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานให้เหมาะสม

ขณะปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน ลูกจ้างไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล เพื่อช่วยป้องกันปัญหาการยศาสตร์ ดังนั้น การให้ความรู้ด้านการยศาสตร์แก่ลูกจ้าง และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของลูกจ้างในการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ ก็จะช่วยลดความเสี่ยงของปัญหาการยศาสตร์ที่บุคลากรได้บ้าง

การปรับปรุงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานให้เหมาะสม สามารถกระทำดังต่อไปนี้

1. ไม่ปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่องนานเกิน 1 ชั่วโมง
2. ถ้าเป็นไปได้ ควรปฏิบัติงานประเภทอื่นสลับกับงานคอมพิวเตอร์ เช่น ตรวจ/เขียนเอกสาร พุดโทรศัพท์ เข้าประชุม เป็นต้น
3. ขณะพูดโทรศัพท์ ไม่ควรปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ เช่น ใช้แป้นพิมพ์ ใช้เมาส์ เป็นต้น

4. ถ้าจำเป็นต้องปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ขณะพูดโทรศัพท์ ควรใช้อุปกรณ์หูฟังและไม่โครโฟนในการพูดโทรศัพท์
5. ถ้าต้องมองเอกสารขณะปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ ควรวางเอกสารบนที่วางเอกสาร
6. ควรวางที่วางเอกสารตรงหน้า ระหว่างแป้นพิมพ์และจอภาพ หรือวางชิดจอภาพทางด้านข้าง
7. ในระหว่างหยุดพักจากการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ ไม่ควรนั่งที่สำนักงาน ควรลุกขึ้นและเดินไป-มา และบริหารส่วนของร่างกายที่ใช้งานด้วย
8. ปรับเบาะนั่งให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม โดยให้ขาต่อนบนขนานกับพื้น ขาต่อนล่างตั้งฉากกับพื้น และเท้าทั้งสองข้างวางราบบนพื้นหรือบนที่พักเท้า
9. ไม่นั่งพับขาไว้บนเบาะนั่งหรือนั่งไขว่ห้าง ขณะนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์
10. นั่งเอนหลังพิงพนักพิงหลังอย่างเต็มที่ ปรับพนักพิงหลังให้ตั้งฉาก หรือเอนไปด้านหลังเล็กน้อย
11. ไม่วางแขนทั้งสองข้างบนที่พักแขน ขณะนั่งใช้แป้นพิมพ์
12. ไม่วางแขนทั้งสองข้างบนโต๊ะ ขณะนั่งปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา

ภาคผนวก 1

ทำยืนปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานอย่างเหมาะสม

ปัจจุบัน มีสถานประกอบกิจการบางแห่งได้จัดสถานีงานคอมพิวเตอร์แบบยืนทำงานให้ลูกจ้างสำนักงานใช้ โดยแนะนำว่าควรจะทำางานและยืนทำงานสลับกันไปในวันทำงาน เพื่อให้ร่างกายได้มีโอกาสเปลี่ยนอิริยาบถ สถานีงานสำหรับการยืนปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ ควรจะต้องออกแบบให้เหมาะสมตามหลักการยศาสตร์ด้วย เพื่อช่วยลดความเสี่ยงของลูกจ้างต่อปัญหาออฟฟิศซินโดรม

ผ1.1 ทำยืนปฏิบัติงานเมื่อใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ

ทำยืนปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะตามหลักการยศาสตร์ สามารถสรุปได้ดังนี้

- ยืนศีรษะตั้งตรงหรือก้มเล็กน้อย ระดับสายตาในแนวราบควรอยู่ระดับเดียวกับขอบบนของจอภาพ ไม่หมุนคอไปทางซ้ายหรือทางขวา
- ระยะมองจอภาพควรอยู่ระหว่าง 40-60 ซม. หรือประมาณ 1 ช่วงแขน
- ยืนหลังตั้งตรง ไม่บิดเอี้ยวตัวหรือเอียงตัวไปทางซ้ายหรือทางขวา
- ถ้าต้องยืนโน้มลำตัวไปข้างหน้า มุมที่สะโพกไม่ควรเกิน 20 องศา
- ห้อยแขนท่อนบนแนบขนานกับลำตัวตามสบาย ไม่ยื่นแขนไปข้างหน้า ไม่ยื่นยกไหล่หรือกางแขนออกทางด้านข้าง
- จัดแขนท่อนล่างให้อยู่ในแนวราบ ขนานกับพื้น และทำมุมข้อศอกประมาณ 90 องศา กับแขนท่อนบน
- จัดแนวของมือและแขนท่อนล่างให้อยู่ในแนวเส้นตรงเดียวกัน ไม่เอามือขึ้นหรือลง ไม่เบนข้อมือทางด้านนิ้วโป้งหรือนิ้วก้อย
- ไม่วางแขนท่อนล่าง ฝ่ามือ หรือข้อมือบนลิ้นชักวางแป้นพิมพ์ หรือบนพื้นโต๊ะ
- ยืนปฏิบัติงานโดยให้หัวเข้าเหยียดตรง หรืออาจจะงอหัวเข้าเล็กน้อย
- ไม่ยืนในท่าพิศขา เท้าทั้ง 2 ข้างควรวางราบบนพื้นอย่างสมดุล

ภาพที่ ผ1-1 ทำยืนปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะตามหลักการยศาสตร์

ผ1.2 ทำยืนปฏิบัติงานเมื่อใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพา

ทำยืนปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาตามหลักการยศาสตร์ สามารถสรุปได้ดังนี้

- ยืนศีรษะตั้งตรงหรือก้มเล็กน้อย ไม่เกิน 10 องศา ไม่หมุนคอไปทางซ้ายหรือทางขวา
- ระยะมองจอภาพควรอยู่ระหว่าง 40-60 ซม. หรือประมาณ 1 ช่วงแขน
- ยืนหลังตั้งตรง ไม่บิดเอี้ยวตัวหรือเอียงตัวไปทางซ้ายหรือทางขวา
- ถ้าต้องโน้มลำตัวไปข้างหน้า มุมที่สะโพกไม่ควรเกิน 20 องศา
- ห้อยแขนท่อนบนแนบข้างกับลำตัวตามสบาย ยืนแขนไปข้างหน้าเล็กน้อย มุมที่หัวไหล่ไม่ควรเกิน

20 องศา ไม่ยืนยกไหล่หรือกางแขนออกทางด้านข้าง

- ปรับมุมของส่วนแป้นพิมพ์ให้สูงขึ้น สอดคล้องกับมุมที่หัวไหล่
- จัดแขนท่อนล่างให้อยู่ในแนวราบ ขนานกับพื้น และทำมุมข้อศอกประมาณ 90 องศากับแขนท่อนบน
- จัดแนวของมือและแขนท่อนล่างให้อยู่ในแนวเส้นตรงเดียวกัน ไม่เอียงข้อมือขึ้นหรือลง ไม่เบนข้อมือ

ทางด้านนิ้วโป้งหรือนิ้วก้อย

- ไม่วางแขนท่อนล่าง ฝ่ามือ หรือข้อมือบนล้นชักวางแป้นพิมพ์ หรือบนพื้นโต๊ะ
- ยืนปฏิบัติงานโดยให้หัวเข่าเหยียดตรง หรืออาจจะงอหัวเข่าเล็กน้อย
- ไม่ยืนในท่าพิศขา เท้าทั้ง 2 ข้างควรวางราบบนพื้นอย่างสมดุล

ภาพที่ ผ1-2 – ทำยืนปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาตามหลักการยศาสตร์

ภาคผนวก 2

ตัวอย่างของท่าหนึ่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานอย่างไม่เหมาะสม

ถ้าลูกจ้างนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์โดยมีท่าทางที่ไม่เหมาะสมตามหลักการยศาสตร์ ก็จะเป็นความเสี่ยงของปัญหาออฟฟิศซินโดรม ในสถานประกอบการกิจการจำนวนมาก ลูกจ้างสำนักงานส่วนใหญ่มีท่าหนึ่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ที่ไม่เหมาะสม ทั้งที่สถานีนงานคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะและที่สถานีนงานคอมพิวเตอร์พกพา ตารางต่อไปนี้แสดงตัวอย่างของท่าหนึ่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์อย่างไม่เหมาะสมที่พบในสถานประกอบการต่าง ๆ

ตารางที่ ผ2-1 ตัวอย่างของท่าหนึ่งปฏิบัติงานที่สถานีนงานคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะอย่างไม่เหมาะสม

ตัวอย่างท่าหนึ่ง	ความไม่เหมาะสม
(1)	- นั่งแขนคอบิดด้านหลัง เพราะระดับจอภาพสูง - ยื่นแขนไปด้านหน้ามาก เพราะวางแป้นพิมพ์ไกลเกินไป - นั่งโน้มตัวไปด้านหน้า
(2)	- จอภาพอยู่ไกลเกินไป - ยื่นแขนขวาไปข้างหน้ามาก เพราะวางเมาส์ไกลเกินไป - นั่งยกไหล่ซ้ายเพราะวางข้อศอกบนที่วางแขน
(3)	- นั่งแขนคอบิดด้านหลัง เพราะระดับจอภาพสูงเกินไป - นั่งโน้มคอบิดด้านหน้า เพราะตั้งจอภาพไกลเกินไป
	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เนื่องจากแป้นพิมพ์อยู่ไกลตัว - ไม่พิงหลังบนพนักพิงหลัง - นั่งยกไหล่และกางแขนออกด้านข้าง เนื่องจากวางแป้นพิมพ์บนโต๊ะ

(4)	
ตัวอย่างทำนั่ง	ความไม่เหมาะสม
(5)	- ยื่นแขนไปข้างหน้ามาก เพราะแป้นพิมพ์อยู่ไกลเกินไป - ยกไหล่และกางแขนขวา เพราะวางแขนบนโต๊ะ - แหงนคอไปด้านหลัง เพราะระดับจอภาพสูงเกินไป
(6)	- นั่งโน้มศีรษะไปข้างหน้า เพราะจอภาพอยู่ไกลเกินไป - นั่งยกไหล่และกางแขน เพราะวางแป้นพิมพ์บนโต๊ะและวางแขนบนโต๊ะ
(7)	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เนื่องจากจอภาพอยู่ไกลตัว - ไม่พิงหลังบนพนักพิงหลัง - ยื่นแขนไปข้างหน้ามาก เพราะวางแป้นพิมพ์ไกลตัว - นั่งยกไหล่ขวาและกางแขนออกด้านข้าง เพราะวางแขนบนโต๊ะ
(8)	- นั่งแหงนคอ เนื่องจากระดับจอภาพสูงเกินไป - นั่งโน้มศีรษะไปข้างหน้า เพราะวางจอภาพไกลเกินไป - นั่งยกไหล่และกางแขนออกด้านข้าง
(9)	- จอภาพอยู่ไกลเกินไป - ยื่นแขนไปข้างหน้ามาก เพราะวางแป้นพิมพ์ไกลเกินไป - นั่งโน้มตัวไปข้างหน้าและแหงนคอไปด้านหลัง - นั่งยกไหล่และกางแขนออกด้านข้าง
	- ปรับระดับเบาะนั่งต่ำเกินไป - นั่งแหงนหน้าไปด้านหลัง เพราะระดับจอภาพสูงเกินไป - วางจอภาพไกลเกินไป

(10)	- กางแขนขาออกด้านข้าง และยกไหล่
ตัวอย่างทำนั้น	ความไม่เหมาะสม
(11)	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้าและแขนคอไปด้านหลัง - ยื่นแขนไปข้างหน้ามาก เพราะแป้นพิมพ์อยู่ไกลเกินไป - นั่งยกไหล่และกางแขนออกด้านข้าง เพราะวางแขนบนโต๊ะ
(12)	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้ามาก เพราะวางจอภาพไกลเกินไป - วางข้อศอกบนโต๊ะ รับน้ำหนักตัว - นั่งยกไหล่
(13)	- นั่งโน้มตัวไปทางข้างหน้า - ยื่นแขนไปข้างหน้ามาก เพราะแป้นพิมพ์อยู่ไกลตัว - ปรับที่พักแขนสูงเกินไป กีดขวางการทำงาน
(14)	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เพราะวางจอภาพไกลตัว - ยื่นแขนไปข้างหน้ามาก เพราะแป้นพิมพ์อยู่ไกลตัว - นั่งแขนคอไปด้านหลัง เพราะระดับจอภาพสูงมาก - นั่งกางแขนและยกไหล่ เพราะวางแขนบนโต๊ะ

ตารางที่ ผ2-2 ตัวอย่างของท่างานปฏิบัติงานที่สถานีกานคอมพิวเตอร์พกพาอย่างไม่เหมาะสม

ตัวอย่างท่างาน	ความไม่เหมาะสม
(1)	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เพราะระดับเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาต่ำไป - ก้มคอมมาก เพราะระดับจอภาพต่ำไป - จอภาพเปิดมากเกินไป อาจจะได้รับผลกระทบจากแสงเจิดจ้าทางอ้อมเนื่องจากไฟเพดาน
(2)	- ไม่พิงหลังบนพนักพิงหลัง - นั่งยกไหล่ เพราะวางแขนบนโต๊ะ - นั่งก้มคอไปด้านหน้า เพราะระดับเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาต่ำเกินไป
(3)	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เพราะวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาไกลเกินไป - นั่งยกไหล่และกางแขนออกด้านข้าง เพราะวางแขนบนโต๊ะ - นั่งแขนคอไปด้านหลัง
(4)	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เพราะวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาไกลเกินไป - ไม่พิงหลังบนพนักพิงหลัง - นั่งยกไหล่และกางแขน เพราะวางแขนบนโต๊ะ
(5)	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เพราะวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาไกลเกินไป - ไม่พิงหลังบนพนักพิงหลัง - นั่งยกไหล่และกางแขน เพราะวางแขนบนโต๊ะ
	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เพราะวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาไกลตัวเกินไป - นั่งยกไหล่และกางแขน เพราะวางแขนบนโต๊ะ - นั่งวางข้อศอกซ้ายบนโต๊ะ

(6)	
ตัวอย่างทำนั้น	ความไม่เหมาะสม
(7)	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เพราะวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาไกลตัวเกินไป - นั่งหลังค่อม - ระดับเบาะนั่งต่ำเกินไป
(8)	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เพราะวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาไกลตัวเกินไป - นั่งยกไหล่และกางแขน เพราะวางแขนบนโต๊ะ - นั่งไขว่ห้าง
(9)	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เพราะวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาไกลตัวเกินไป - นั่งยกไหล่และกางแขน เพราะวางแขนบนโต๊ะ - นั่งวางแขนซ้ายบนโต๊ะ
(10)	- นั่งยกไหล่และกางแขน เพราะวางแขนบนโต๊ะ - นั่งวางข้อศอกบนโต๊ะ
(11)	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เพราะวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาไกลตัวเกินไป - นั่งยกไหล่และกางแขน เพราะวางแขนบนโต๊ะ - นั่งแขนคอบนด้านหลัง ขณะมองจอภาพ
	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เพราะวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาไกลตัวเกินไป - นั่งยกไหล่และกางแขน เพราะวางแขนบนโต๊ะ - นั่งแขนคอบนด้านหลัง ขณะมองจอภาพ

(12)	
ตัวอย่างท่านั่ง	ความไม่เหมาะสม
 (13)	- นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เพราะวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาไกลตัวเกินไป - นั่งยกไหล่และกางแขน เพราะวางแขนบนโต๊ะ - นั่งวางแขนท่อนล่างกดทับข้อบโตะ - นั่งก้มคอเพื่่อมองจอภาพ
 (14)	- นั่งห่างเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาเกินไป - ยื่นแขนท่อนบนไปข้างหน้ามากเกินไป

นอกจากนี้ เบาะนั่งก็ต้องอยู่ที่ระดับเหมาะสมสำหรับการนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ โดยต้องเอื้ออำนวยให้ลูกจ้างสามารถนั่งปฏิบัติงาน โดยสามารถรักษามุมหัวเข่าระหว่างขาท่อนบนและขาท่อนล่างประมาณ 90 องศา และสามารถวางเท้าทั้ง 2 ข้างได้อย่างสบายบนพื้นหรือบนที่พักเท้า ดังนั้น เก้าอี้สำนักงานคอมพิวเตอร์ต้องสามารถปรับระดับของเบาะนั่งตามส่วนสูงของพนักงานได้โดยสะดวก ถ้าระดับเบาะนั่งไม่สัมพันธ์กับส่วนสูงของพนักงาน ก็จะเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดอาการปวดเมื่อยขาและหัวเข่าได้ อนึ่ง ระดับเบาะนั่งที่ไม่เหมาะสมอาจจะมีผลกระทบต่อส่วนร่างกายอื่น ๆ ได้ โดยทำให้เกิดอาการปวดเมื่อยร่างกายที่หลัง ส่วนล่าง ข้อมือ แขน คอ และไหล่

ตัวอย่างของระดับเบาะนั่งที่ไม่เหมาะสมซึ่งมักพบที่สถานงานคอมพิวเตอร์ ดังแสดงในตารางที่ ผ2-3

ตารางที่ ผ2-3 ตัวอย่างระดับเบาะนั่งที่ไม่เหมาะสม

ตัวอย่างท่านั่ง	ความไม่เหมาะสม
 (1)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - ไม่นั่งพิงพนักพิงหลังอย่างเหมาะสม - ขาท่อนบนกดทับขอบหน้าของเบาะนั่ง

ตัวอย่างทำนั่ง	ความไม่เหมาะสม
(2)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - วางเท้าบนขาเก้าอี้ ไม่วางบนพื้น - ขาอ่อนบนกดทับขอบหน้าของเบาะนั่ง
(3)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - วางเท้าบนขาเก้าอี้ ไม่วางบนพื้น - ขาอ่อนบนกดทับขอบหน้าของเบาะนั่ง
(4)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - ไม่นั่งพิงพนักพิงหลังอย่างเหมาะสม
(5)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - นั่งเท้าลอย ไม่วางบนพื้น
(6)	- ระดับเบาะนั่งต่ำเกินไป - ไม่วางเท้าบนพื้นอย่างเหมาะสม
(7)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - นั่งไขว่ห้าง ไม่วางเท้าบนพื้นอย่างเหมาะสม

ตัวอย่างทำนั่ง	ความไม่เหมาะสม
(8)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - วางเท้าบนขาเก้าอี้ ไม่วางบนพื้น - ขาท่อนบนกดทับขอบหน้าของเบาะนั่ง
(9)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - นั่งไขว่ห้าง ไม่วางเท้าบนพื้นอย่างเหมาะสม - ขาท่อนบนกดทับขอบหน้าของเบาะนั่ง
(10)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - วางเท้าบนขาเก้าอี้ ไม่วางบนพื้น - ขาท่อนบนกดทับขอบหน้าของเบาะนั่ง
(11)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - วางเท้าบนขาเก้าอี้ ไม่วางบนพื้น - ขาท่อนบนกดทับขอบหน้าของเบาะนั่ง - ไม่ใช่ที่พักเท้าที่ออกแบบอย่างเหมาะสม
(12)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - นั่งขัดสมาธิบนเบาะนั่ง ไม่วางเท้าบนพื้น
(13)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - นั่งพับขาขวางบนเบาะนั่ง ไม่วางเท้าบนพื้น - ไม่ใช่ที่พักเท้าที่ออกแบบอย่างเหมาะสม

ตัวอย่างทำนั่ง	ความไม่เหมาะสม
(14)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - นั่งไขว่ห้าง ไม่วางเท้าบนพื้น
(15)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - นั่งพับเพียบบนเบาะนั่ง ไม่วางเท้าบนพื้น
(16)	- ระดับเบาะนั่งสูงเกินไป - ไม่ใช่ที่พักเท้าที่ออกแบบอย่างเหมาะสม - ขาท่อนบนกดทับขอบหน้าของเบาะนั่ง

ภาคผนวก 3

ตัวอย่างการปรับปรุงระบบงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงาน

การปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานเป็นส่วนหนึ่งของโครงการสำรวจ วิเคราะห์ และปรับปรุงท่าทางในการปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งได้ดำเนินการระหว่างเดือนเมษายน ถึงสิงหาคม 2560 ณ หน่วยงาน Workplace Solution Division ของบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นแบบในโครงการนี้ ตั้งอยู่ที่สำนักงานใหญ่ของบริษัท เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์ให้กับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร และเพื่อนำวิธีการดำเนินโครงการ รวมทั้งการสำรวจและประเมินผลต่าง ๆ มาใช้เป็นกรณีศึกษาในการอบรมเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานและเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมของสถานประกอบกิจการต่าง ๆ เพื่อช่วยลดปัญหาออฟฟิศซินโดรมในลูกจ้างสำนักงาน

ผ3.1 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ

การดำเนินโครงการสำรวจ วิเคราะห์ และปรับปรุงท่าทางในการปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ของลูกจ้างสำนักงาน สามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. คัดเลือกสถานประกอบกิจการเป็นหน่วยงานต้นแบบ

สถานประกอบกิจการหรือหน่วยงานของสถานประกอบกิจการที่จะเป็นหน่วยงานต้นแบบต้องเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมในหลายประการ เช่น มีคณะทำงานด้านการยศาสตร์ในสำนักงาน มีงบประมาณในการปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2. คัดเลือกกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครเข้าร่วมในโครงการ

กลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครควรจะเป็นลูกจ้างสำนักงานที่ต้องปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ ไม่เป็นผู้ที่มีอาการบาดเจ็บที่ส่วนร่างกายซึ่งต้องใช้งานขณะปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ได้แก่ คอ ไหล่ ข้อมือ หลังส่วนล่าง ขาและหัวเข่า การใช้แบบประเมินอาการปวดเมื่อยร่างกายด้วยตนเองจะช่วยให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับอาการปวดเมื่อยร่างกาย เช่น ส่วนร่างกาย ระดับอาการ เพื่อให้สามารถวัดผลการดำเนินโครงการได้ ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครควรมีอาการปวดเมื่อยร่างกายในระดับปานกลาง ผู้เชี่ยวชาญด้านกายภาพบำบัดจะช่วยให้ทราบระดับอาการปวดเมื่อยร่างกายได้อย่างถูกต้องมากขึ้น

3. ประเมินระบบงานคอมพิวเตอร์ของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร

ผู้เชี่ยวชาญด้านการยศาสตร์จะใช้แบบประเมินระบบงานคอมพิวเตอร์เพื่อประเมินระบบงานคอมพิวเตอร์ของผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครแต่ละคน โดยจะประเมินพฤติกรรมในการปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์โดยการสัมภาษณ์ สภาพแวดล้อมในบริเวณปฏิบัติงาน (ได้แก่ ความร้อน-เย็น แสงสว่าง และเสียงดัง

สถานีนงานคอมพิวเตอร์ (ได้แก่ โต๊ะทำงานและเก้าอี้) และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ผลจากการประเมินระบบงานคอมพิวเตอร์จะช่วยระบุประเด็นปัญหาที่มีผลต่อท่าทางในการปฏิบัติงาน

4. ประเมินท่าทางในการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร

ผู้เชี่ยวชาญด้านการยศาสตร์จะใช้แบบประเมิน RULA (สำหรับงานคอมพิวเตอร์) เพื่อประเมินท่าทางของส่วนร่างกายต่าง ๆ ได้แก่ แขนท่อนบน แขนท่อนล่าง ข้อมือ คอ ลำตัว และขา คะแนนรวม RULA จะช่วยระบุความเร่งด่วนสำหรับการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหา

5. กำหนดแนวทางการปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์เพื่อแก้ไขท่าทางในการปฏิบัติงาน

ผู้เชี่ยวชาญด้านการยศาสตร์จะใช้ผลการประเมินระบบงานคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยกำหนดแนวทางในการปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์สำหรับผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน โดยอาจจะใช้อุปกรณ์เสริมที่จำเป็นเพื่อช่วยแก้ไขท่าทางในการปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์

6. ดำเนินการปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการยศาสตร์จะแนะนำให้สำนักงานจัดหาเก้าอี้การยศาสตร์และอุปกรณ์เสริม เช่น ลิ้นชักวางแป้นพิมพ์ ที่พักเท้า แผ่นรองเมาส์ ที่วางเอกสาร ฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา และแขนจับจอภาพ เพื่อช่วยปรับท่าทางในการปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมตามหลักการยศาสตร์

7. ประเมินผลการปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการยศาสตร์จะใช้แบบประเมิน RULA (สำหรับงานคอมพิวเตอร์) เพื่อประเมินท่าทางของส่วนร่างกายต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเปรียบเทียบกับท่าทางก่อนการปรับปรุง และเพื่อประเมินผลสำเร็จของโครงการ นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านการยศาสตร์จะใช้แบบประเมินความพึงพอใจเพื่อสำรวจระดับความพอใจในอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เก้าอี้การยศาสตร์ และอุปกรณ์เสริมต่าง ๆ ที่ได้จัดหาให้ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครแต่ละคน ซึ่งความพึงพอใจในการปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์ก็เป็นตัวชี้วัดผลสำเร็จของโครงการด้วย

ผ3.2 การคัดเลือกหน่วยงานต้นแบบและกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร

หน่วยงานต้นแบบควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. ยินดีให้ความร่วมมือแก่ผู้เชี่ยวชาญจากสมาคมการยศาสตร์ไทยและนักวิชาการการยศาสตร์จากสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) หรือ สสพท. ในการเข้าดำเนินการสำรวจสถานีนงานคอมพิวเตอร์ สัมภาษณ์ลูกจ้าง สังเกตการปฏิบัติงาน และถ่ายภาพท่าทางในการปฏิบัติงาน

2. อนุญาตให้คณะทำงานด้านการยศาสตร์ในสำนักงานของหน่วยงานเข้าร่วมโครงการหน่วยงานต้นแบบ โดยช่วยเก็บข้อมูลบางส่วน ให้ความช่วยเหลือผู้เชี่ยวชาญในกรณีที่จำเป็น จัดหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานีนงานดูแลการติดตั้งอุปกรณ์ที่จำเป็น สอดส่องพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครในโครงการ และประสานงานเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม (ถ้าจำเป็น)

3. อนุญาตให้ลูกจ้างสำนักงานสมัครเข้าร่วมในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครของโครงการหน่วยงานต้นแบบ
4. มีความพร้อมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการปรับปรุงสถานีสานคอมพิวเตอร์และจัดซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
5. ยินดีให้ใช้ผลการปรับปรุงสถานีสานคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานเป็นกรณีศึกษา เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้สถานประกอบการอื่น ๆ นำไปปฏิบัติตาม

หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครสำหรับโครงการนี้ คือ

1. ไม่มีอาการปวดเมื่อยร่างกายขั้นรุนแรง (หรือบาดเจ็บ)
2. ปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์เป็นงานหลักและอย่างต่อเนื่อง
3. ได้รับความยินยอมจากหน่วยงานให้เข้าร่วมในโครงการ
4. รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการเข้าร่วมในโครงการ
5. ยินดีเข้าร่วมในโครงการอย่างสมัครใจ
6. ยินดีปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านการยศาสตร์

ในโครงการนี้มีผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร 10 คน ดังที่สรุปในตารางที่ ผ3-1

ตารางที่ ผ3-1 กลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครในโครงการ

ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร	เพศ	ส่วนสูง (ซม.)	ประเภทเครื่องคอมพิวเตอร์
MP01	ชาย	172	คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ
MN02	ชาย	170	คอมพิวเตอร์พกพา
MN05	ชาย	173	คอมพิวเตอร์พกพา
MN04	ชาย	180	คอมพิวเตอร์พกพา
FN05	หญิง	158	คอมพิวเตอร์พกพา
MN03	ชาย	163	คอมพิวเตอร์พกพา
FN03	หญิง	155	คอมพิวเตอร์พกพา
FN01	หญิง	173	คอมพิวเตอร์พกพา
MP02	ชาย	172	คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ
MP03	ชาย	179	คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ

ผ3.3 การประเมินสถานีสานคอมพิวเตอร์และท่าทางในการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร (ก่อนการปรับปรุง)

ผู้เชี่ยวชาญด้านการยศาสตร์ใช้แบบประเมินระบบงานคอมพิวเตอร์ในสำนักงานเพื่อบันทึกข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร สำนวณพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน (โดยการสัมภาษณ์) สำนวณสภาพแวดล้อมในบริเวณ

สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน)

ปฏิบัติงาน สํารวจสถานํงานและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และสํารวจท่าทางในการปฏิบัติงาน หลังจากนั้น ผู้เชี่ยวชาญด้านการยศาสตร์จะสรุปผลการประเมินระบบงานคอมพิวเตอร์ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน
2. สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมในบริเวณงาน
3. คุณลักษณะที่ไม่เหมาะสมของสถานํงานคอมพิวเตอร์
4. คุณลักษณะที่ไม่เหมาะสมของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์
5. ท่าทางที่ไม่เหมาะสมสำหรับการนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์

ปัญหาโดยทั่วไปของระบบงานคอมพิวเตอร์ในหน่วยงานต้นแบบ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่องนานกว่า 1 ชั่วโมง
2. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครต้องปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์นานกว่า 4 ชั่วโมงต่อวันทำงาน
3. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครไม่บริหารร่างกายในระหว่างเวลาทำงาน
4. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครไม่ใช้แผ่นรองเมาส์ขณะปฏิบัติงานกับเมาส์
5. โต๊ะวางเครื่องคอมพิวเตอร์ (สูง 72 ซม.) ไม่มีลิ้นชักวางแป้นพิมพ์ ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครต้องวางแป้นพิมพ์และเมาส์บนโต๊ะ
6. เก้าอี้ของผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครบางคนไม่ใช่เก้าอี้การยศาสตร์
7. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครที่รูปร่างเตี้ยไม่มีที่พักเท้าเพื่อช่วยรองรับเท้า

ผู้เชี่ยวชาญด้านการยศาสตร์ใช้แบบประเมิน RULA เพื่อประเมินท่าทางในการปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะประเมินส่วนร่างกาย ได้แก่ ท่าทางแขนท่อนบน ท่าทางแขนท่อนล่าง ท่าทางข้อมือ การบิดข้อมือ ท่าทางคอ/ศีรษะ ท่าทางลำตัว ท่าทางขา ภาระงานกล้ามเนื้อส่วนที่ใช้งาน และภาระงานทั่วไปของร่างกาย

ผลการประเมินท่าทางในการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร (ก่อนการปรับปรุง) สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส MP01

ท่าทางแขนและข้อมือ

แขนท่อนบน	2
แขนท่อนล่าง	2
ข้อมือ มุม	1
การบิด	1
คะแนนรวม	3

ท่าทางคอ ลำตัว และขา

คอ	2
ลำตัว	1
ขา	1
คะแนนรวม	2

ภาระงาน

กล้ามเนื้อ	0
ทั่วไป	0

คะแนนรวม RULA 3

(ระดับความแรงต่อน = 2)

2. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส MN02

ท่าทางแขนและข้อมือ

แขนท่อนบน	1
แขนท่อนล่าง	1
ข้อมือ มุม	3
การบิด	1
คะแนนรวม	2

ท่าทางคอ ลำตัว และขา

คอ	4
ลำตัว	1
ขา	1
คะแนนรวม	5

ภาระงาน

กล้ามเนื้อ	1
ทั่วไป	1

คะแนนรวม RULA 6

(ระดับความแรงต่อน = 3)

3. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส MN05

ท่าทางแขนและข้อมือ

แขนท่อนบน	3
แขนท่อนล่าง	2
ข้อมือ มุม	4
การบิด	1
คะแนนรวม	5

ท่าทางคอ ลำตัว และขา

คอ	4
ลำตัว	3
ขา	1
คะแนนรวม	6

ภาระงาน

กล้ามเนื้อ	1
ทั่วไป	0

คะแนนรวม RULA 7

(ระดับความแรงต่อน = 4)

4. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส MN04

ท่าทางแขนและข้อมือ

แขนท่อนบน	1
แขนท่อนล่าง	1
ข้อมือ มุม	3
การบิด	1
คะแนนรวม	2

ท่าทางคอ ลำตัว และขา

คอ	4
ลำตัว	1
ขา	2
คะแนนรวม	5

ภาระงาน

กล้ามเนื้อ	1
ทั่วไป	1

คะแนนรวม RULA 6

(ระดับความแรงต่อน = 3)

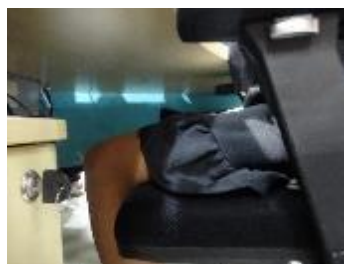
5. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส FN05

ท่าทางแขนและข้อมือ

แขนท่อนบน	1
แขนท่อนล่าง	1
ข้อมือ มุม	3
การบิด	1
คะแนนรวม	2

ท่าทางคอ ลำตัว และขา

คอ	1
ลำตัว	2
ขา	1
คะแนนรวม	2

ภาระงาน

กล้ามเนื้อ	1
ทั่วไป	1

คะแนนรวม RULA 4

(ระดับความเร่งด่วน = 2)

6. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส MN03

ท่าทางแขนและข้อมือ

แขนท่อนบน	2
แขนท่อนล่าง	2
ข้อมือ มุม	2
การบิด	1
คะแนนรวม	3

ท่าทางคอ ลำตัว และขา

คอ	2
ลำตัว	1
ขา	2
คะแนนรวม	3

ภาระงาน

กล้ามเนื้อ	0
ทั่วไป	1

คะแนนรวม RULA 4

(ระดับความเร่งด่วน = 2)

7. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส FN03

ท่าทางแขนและข้อมือ

แขนท่อนบน	1
แขนท่อนล่าง	1
ข้อมือ มุม	3
การบิด	1
คะแนนรวม	2

ท่าทางคอ ลำตัว และขา

คอ	3
ลำตัว	1
ขา	1
คะแนนรวม	3

ภาระงาน

กล้ามเนื้อ	1
ทั่วไป	2

คะแนนรวม RULA 7

(ระดับความแรงต่อน = 4)

8. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส FN01

ท่าทางแขนและข้อมือ

แขนท่อนบน	1
แขนท่อนล่าง	1
ข้อมือ มุม	2
การบิด	1
คะแนนรวม	2

ท่าทางคอ ลำตัว และขา

คอ	3
ลำตัว	1
ขา	2
คะแนนรวม	3

ภาระงาน

กล้ามเนื้อ	1
ทั่วไป	1

คะแนนรวม RULA 5

(ระดับความแรงต่อน = 3)

9. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส MP02

ท่าทางแขนและข้อมือ

แขนท่อนบน	2
แขนท่อนล่าง	2
ข้อมือ มุม	3
การบิด	1
คะแนนรวม	3

ท่าทางคอ ลำตัว และขา

คอ	4
ลำตัว	2
ขา	1
คะแนนรวม	5

ภาระงาน

กล้ามเนื้อ	1
ทั่วไป	2

คะแนนรวม RULA 7

(ระดับความแรงต่อน = 4)

10. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส MP03

ท่าทางแขนและข้อมือ

แขนท่อนบน	3
แขนท่อนล่าง	1
ข้อมือ มุม	3
การบิด	1
คะแนนรวม	4

ท่าทางคอ ลำตัว และขา

คอ	4
ลำตัว	1
ขา	1
คะแนนรวม	5

ภาระงาน

กล้ามเนื้อ	1
ทั่วไป	0

คะแนนรวม RULA 7

(ระดับความแรงต่อน = 4)

ผ3.4 การปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์

ผ3.4.1 คำแนะนำทั่วไป

เนื่องจากกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครส่วนใหญ่จะใช้สถานีนงานคอมพิวเตอร์แบบเดียวกัน คือ โต๊ะทำงานเป็นรูปตัวแอล โดยมีส่วนข้อศอกเป็นมุมโค้ง และความยาวของโต๊ะส่วนขาของตัวแอลจะเท่ากัน (คือ มีรูปร่างคล้ายบูมเมอแรง) ส่วนเก้าอี้ นั้นจะเป็นเก้าอี้สำนักงานที่สามารถปรับระดับสูง-ต่ำได้อย่างสะดวก กลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครประมาณ 80% จะใช้เก้าอี้ที่ถูกต้องเหมาะสมตามหลักการยศาสตร์

คำแนะนำทั่วไปสำหรับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครสามารถสรุปได้ดังนี้

โต๊ะทำงาน

- จัดพื้นที่บนโต๊ะทำงานให้โล่งและสะดวกต่อการปฏิบัติงาน
- ควรจะวางสิ่งของที่จำเป็นในการปฏิบัติงานบนโต๊ะเท่านั้น
- จัดพื้นที่ใต้โต๊ะทำงานให้โล่งเพื่อสะดวกต่อการวางขา เท้า และที่พักเท้า (ถ้าต้องใช้)

ตุลีนชักไต้โต๊ะ

- ตูลีนชักไต้โต๊ะควรจะอนุญาตให้มีเพียง 1 ตัว
- วางตุลีนชักในตำแหน่งที่ไม่กีดขวางการนั่งปฏิบัติงาน
- ขอบหน้าของตุลีนชักไม่ควรยื่นพ้นขอบหน้าของโต๊ะ
- ไม่วางตุลีนชักในตำแหน่งเอียง (ควรให้ขอบหน้าของตุลีนชักขนานกับขอบหน้าของโต๊ะ)

โทรศัพท์

- วางโทรศัพท์ให้อยู่ข้างเดียวกับมือที่ถือโทรศัพท์ขณะพูดสายและแนะนำให้ใช้มือข้างนั้นยกหูโทรศัพท์
- สายโทรศัพท์ควรจะมีควมยาวเหมาะสม
- ไม่ควรพูดโทรศัพท์และปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ในเวลาเดียวกัน
- ถ้าจำเป็นต้องพูดโทรศัพท์และปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วย ควรจะใช้อุปกรณ์แฮนด์ฟรี
- เมื่อวางโทรศัพท์แล้ว สายโทรศัพท์ไม่ควรกีดขวางการปฏิบัติงาน

เก้าอี้

- ปรับระดับเบาะนั่งให้เหมาะสม (มุมที่หัวเข้าประมาณ 90 องศา เท้าทั้ง 2 ข้างวางราบบนพื้นหรือบนที่พักเท้า)
- ปรับความลึกของเบาะนั่งให้เหมาะสม (เมื่อนั่งให้หลังส่วนล่างอยู่ชิดพนักพิงหลังแล้ว ขอบหน้าของเบาะนั่งต้องไม่ชนขาที่น่อง)
- ปรับระดับของที่รองรับหลังส่วนล่างให้อยู่ที่ระดับบั้นเอว
- ปรับระดับของที่พักแขนให้อยู่ต่ำสุด และเลื่อนส่วนรับแขนถอยหลังให้มากที่สุด

- ปรับพนักพิงหลังให้อยู่ในตำแหน่ง “ล็อก” โดยที่เมื่อเอนหลังพนักพิงอย่างเต็มที่แล้ว จะนั่งในท่าที่หลังตั้งตรงหรือเอนไปด้านหลังเล็กน้อย
- ไม่ควรวางหมอนหรือเบาะระหว่างหลังและพนักพิงหลัง
- นั่งพนักพิงหลังอย่างเต็มที่ ไม่นอนตัวไปข้างหน้า

ที่พักเท้า (ถ้าต้องใช้)

- วางที่พักเท้าบนพื้นหน้าเก้าอี้ และให้อยู่ชิดเก้าอี้ให้มากที่สุด
- วางที่พักเท้าให้ขนานกับระนาบลำตัว

เบ้นพิมพ์ (ถ้าต้องใช้)

- วางเบ้นพิมพ์ให้ระดับของแถวปุ่มอักษร G และ H อยู่ใกล้เคียงระดับข้อศอก (เมื่อนั่งหลังตรงและห้อยแขนท่อนบนตามสบายแนบข้างลำตัว)
- วางเบ้นพิมพ์ให้ชิดขอบหน้าของโต๊ะ (หรือของลิ้นชักเบ้นพิมพ์) มากที่สุด
- วางเบ้นพิมพ์ให้ขนานกับระนาบลำตัว
- วางเบ้นพิมพ์ให้กึ่งกลางระหว่างปุ่มอักษร G และ H อยู่ตรงกับตำแหน่งกึ่งกลางของลำตัว (สะดือ)
- ไม่ควรกางขาหลังของเบ้นพิมพ์
- วางเบ้นพิมพ์ให้แถวของปุ่มอักษร G และ H อยู่ห่างจากลำตัวเป็นระยะจากปลายนิ้วชี้ถึงข้อศอก (โดยประมาณ)

เมาส์ (และที่รองเมาส์)

- วางที่รองเมาส์ให้อยู่ระดับเดียวกับเบ้นพิมพ์
- วางที่รองเมาส์ให้อยู่ติดกับเบ้นพิมพ์
- ควรทดลองวางเมาส์ที่ด้านซ้ายของเบ้นพิมพ์ และสลับปุ่มซ้าย-ขวา

ฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา (ประเภทที่สามารถใช้เบ้นพิมพ์ของเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา)

- ปรับมุมของฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ต่ำสุด (ไม่ควรเกิน 30 องศา)
- วางฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ระดับของแถวปุ่มอักษร G และ H อยู่สูงกว่าระดับข้อศอกเล็กน้อย (เมื่อนั่งหลังตรงและห้อยแขนท่อนบนตามสบายแนบข้างลำตัว)
- วางฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ชิดขอบหน้าของโต๊ะมากที่สุด
- วางฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ขนานกับระนาบลำตัว
- วางฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์ให้กึ่งกลางระหว่างปุ่มอักษร G และ H อยู่ตรงกับตำแหน่งกึ่งกลางของลำตัว (สะดือ)

- วางฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์ให้แถวของปุ่มอักษร G และ H อยู่ห่างจากลำตัวเป็นระยะจากปลายนิ้วชี้ถึงข้อศอก (โดยประมาณ) โดยให้ข้อมืออยู่ในแนวเส้นตรงเมื่อวางมือบนเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา

จอภาพ

- วางจอภาพให้ห่างจากลำตัวประมาณ 1 ช่วงแขน (ปลายนิ้วกลางถึงหัวไหล่)
- ระดับขอบบนของจอภาพต้องไม่สูงกว่าระดับตาของพนักงานขณะนั่งหลังตรง
- ปรับจอภาพให้เหลื่อมขึ้นเล็กน้อย (ให้ระนาบจอภาพตั้งฉากกับแนวสายตาเมื่อมองจอภาพ)

ลิ้นชักวางแป้นพิมพ์

ในกรณีที่จะต้องติดตั้งลิ้นชักวางแป้นพิมพ์ ประเด็นที่ควรจะต้องระวังมีดังต่อไปนี้

- เลือกตำแหน่งที่จะติดตั้งลิ้นชักวางแป้นพิมพ์ โดยสอบถามผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครว่าต้องการจะนั่งปฏิบัติงาน ณ ตำแหน่งใดของโต๊ะทำงาน
- ตรวจสอบความลึกของโต๊ะว่าสามารถติดตั้งลิ้นชักวางแป้นพิมพ์ได้หรือไม่
- เมื่อเลื่อนลิ้นชักเก็บให้สุดรางแล้ว ต้องพับขอบหน้าของโต๊ะ
- ตรวจสอบความยาวของโต๊ะว่าสามารถติดลิ้นชักวางแป้นพิมพ์ได้หรือไม่
- ถ้าติดตั้งที่ส่วนข้อศอกของโต๊ะ ต้องตรวจสอบว่าเมื่อดึงลิ้นชักออกให้สุดรางแล้ว ลิ้นชักทั้งหมดต้องพับขอบหน้าของโต๊ะ
- ต้องจำไว้ว่ากึ่งกลางของลิ้นชักวางแป้นพิมพ์ (หรือแนวของราง) ไม่ใช่ตำแหน่งที่ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครจะนั่ง
- ส่วนปุ่มอักษรของแป้นพิมพ์จะต้องอยู่ตรงตำแหน่งที่ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครจะนั่ง

แขนจับจอภาพ

ในกรณีที่จะต้องติดตั้งแขนจับจอภาพ ประเด็นที่ควรจะต้องระวังมีดังต่อไปนี้

- เลือกตำแหน่งที่จะติดตั้งแขนจับจอภาพ โดยสอบถามผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครว่า ต้องการจะนั่งปฏิบัติงาน ณ ตำแหน่งใดของโต๊ะทำงาน
- โต๊ะทำงานจะต้องมีช่องให้เสียบแกนของแขนจับจอภาพ หรือมีขอบด้านหลังเพื่อจะหนีบแกนของแขนจับจอภาพ
- เมื่อติดตั้งแล้ว ระยะห่างของจอภาพควรจะอยู่ระหว่าง 40-60 ซม. จากตาของผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร

ผ3.4.2 แก์อี้ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์เสริมที่แนะนำสำหรับผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน

เนื่องจากท่าทางในการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ของผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครมักจะเป็นผลเนื่องมาจากสถานงานคอมพิวเตอร์เป็นหลัก ดังนั้น การปรับปรุงท่าทางในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมตามหลักการยศาสตร์จะเป็นไปไม่ได้ ถ้าสถานประกอบกิจการไม่เปลี่ยนสถานงานและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ไม่เหมาะสม สำหรับกลุ่ม

สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน)

ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครของหน่วยงานต้นแบบในโครงการนี้ แก้อั้ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ที่สำนักงาน จะต้องเปลี่ยนหรือจัดหาให้ผู้ปฏิบัติงาน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส MP01

- เปลี่ยนเป็นแก้อั้การยศาสตร์
- จัดซื้อที่פקเท้า
- จัดซื้อแผ่นรองเมาส์

2. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส MN02

- เปลี่ยนเป็นแก้อั้การยศาสตร์
- ติดล้นชักวางแป้นพิมพ์
- ติดแขนจับจอภาพ
- จัดซื้อแผ่นรองเมาส์

3. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส MN05

- จัดซื้อที่פקเท้า
- จัดซื้อแผ่นรองเมาส์

4. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส MN04

(ไม่มี)

5. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส FN05

- ติดตั้งล้นชักวางแป้นพิมพ์
- จัดซื้อที่פקเท้า
- จัดซื้อแผ่นรองเมาส์

6. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส MN03

- จัดซื้อที่פקเท้า
- จัดซื้อแผ่นรองเมาส์
- จัดซื้อฐานวางเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา
- จัดซื้อแป้นพิมพ์

7. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส FN03

- เปลี่ยนเป็นแก้อั้การยศาสตร์

- ติดตั้งลิ้นชักวางแป้นพิมพ์
- ติดแขนจับจอภาพ และจัดซื้อแผ่นรองเมาส์

8. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส FN01 (ไม่จำเป็น)

9. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส MP02

- จัดซื้อที่פקเท้า
- จัดซื้อแผ่นรองเมาส์

10. ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครรหัส MP03

- จัดซื้อแผ่นรองเมาส์

ผ3.5 การประเมินผลการปรับปรุงสถานงานคอมพิวเตอร์

ผ3.5.1 ผลการประเมินท่าทางในการปฏิบัติงาน

หลังจากที่ติดตั้งอุปกรณ์เสริมที่จำเป็นและให้คำแนะนำในการปรับระดับของสถานงานคอมพิวเตอร์ การใช้ อุปกรณ์เสริม และการวางตำแหน่งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการยศาสตร์ได้ประเมินท่าทางในการ ปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครที่ได้รับการปรับปรุงสถานงานจำนวน 10 คน อีกครั้งหนึ่ง ผลการประเมินท่าทางในการปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยวิธี RULA ทั้งก่อนและหลังการ ปรับปรุง) แสดงในตาราง ตาราง ผ3-2 แสดงให้เห็นว่า การปรับปรุงสถานงานคอมพิวเตอร์ ใช้อุปกรณ์เสริม และ วางอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญการยศาสตร์ สามารถช่วยให้คะแนน RULA (ซึ่งระบุความ ไม่เหมาะสมของท่าทางในการปฏิบัติงาน) ลดลงในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครทั้ง 10 คน คะแนน RULA สูงสุด ก่อนการปรับปรุง คือ 7 คะแนน แต่เมื่อปรับปรุงสถานงานคอมพิวเตอร์แล้ว คะแนน RULA สูงสุดลดลงเหลือ 5 คะแนนเท่านั้น สำหรับคะแนน RULA ต่ำสุดนั้น ลดลงจาก 3 คะแนนเหลือ 2 คะแนน

สาเหตุสำคัญที่การปรับปรุงสถานงานคอมพิวเตอร์ไม่สามารถลดคะแนน RULA ให้เหลือ 1 คะแนนได้ ก็เนื่องจากคะแนนภาระงานกล้ามเนื้อและคะแนนภาระงานทั่วไป ซึ่งไม่สามารถลดลงได้จากการปรับปรุงสถานงาน ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยจะต้องหยุดพักบ่อย ๆ ไม่ปฏิบัติงานกับเครื่อง คอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่องนานเกิน 1 ชั่วโมง และหน่วยงานจะต้องปรับลดภาระงานของผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร หรือมอบหมายให้ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครทำงานประเภทอื่นให้มากขึ้นในวันทำงาน

ตารางที่ ผ3-2 ผลการประเมินท่าทางในการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ (ก่อนและหลังปรับปรุง)

ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร	คะแนน RULA	
	ก่อนปรับปรุง	หลังปรับปรุง
MP01	3	2
MN02	6	3
MN05	7	3
MN04	6	3
FN05	4	3
MN03	4	3
FN03	7	3
FN01	5	4
MP02	7	5
MP03	7	2

ผ3.5.2 ผลการประเมินความพึงพอใจ

กลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครทั้ง 10 คน มีความพึงพอใจในการปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในระดับ “พอใจมาก” และ “พอใจมากจริง ๆ” ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่าการปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์ (ซึ่งเป็นการปรับปรุงแก้ไขตามหลักการยศาสตร์) ได้รับการยอมรับจากผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัคร ความพึงพอใจในการปรับปรุงสถานีนงานตามหลักการยศาสตร์เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการปรับปรุงระบบงานที่ขาดไม่ได้ เพราะว่าถ้าผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครไม่พึงพอใจในการปรับปรุง ก็อาจจะไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านการยศาสตร์

ผ3.6 สรุปผลการดำเนินโครงการ

ผลการดำเนินโครงการสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สถานีนงานคอมพิวเตอร์ของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมตามหลักการยศาสตร์
2. กลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครสามารถปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในท่าทางที่เหมาะสมตามหลักการยศาสตร์
3. กลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์
4. กลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครมีความพอใจในการปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์
5. ผู้บริหารของหน่วยงานต้นแบบมีความพอใจในผลสำเร็จของการดำเนินโครงการ

สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน)

6. การประเมินอาการปวดเมื่อยร่างกายหลังการปรับปรุงสถานีนงานแล้ว ควรจะกระทำหลังจากที่ผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมและถาวรแล้ว ไม่น้อยกว่า 4 สัปดาห์

7. ถ้าผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครมีอาการปวดเมื่อยร่างกายในระยะที่ 2 จะต้องบริหารร่างกายเป็นประจำเพื่อฟื้นฟูกล้ามเนื้อซึ่งอาจมีอาการหดรั้ง อักเสบ หรืออ่อนแรง (อาจใช้เวลาประมาณ 6 สัปดาห์) หลังจากนั้น ให้ดำเนินการปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมและถาวร หลังจากนั้นอีก 4 สัปดาห์ จึงควรประเมินอาการปวดเมื่อยร่างกายหลังการปรับปรุงสถานีนงาน

8. ถ้าผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครมีอาการปวดเมื่อยร่างกายในระยะที่ 3 (มีความผิดปกติของโครงสร้างร่างกาย เช่น กล้ามเนื้อ ข้อต่อ เป็นต้น) จะต้องไปพบแพทย์และรับการบำบัดอย่างต่อเนื่องก่อนเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกาย (อาจใช้เวลาประมาณ 8-12 สัปดาห์) หลังจากนั้น ให้ดำเนินการปรับปรุงสถานีนงานคอมพิวเตอร์และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมและถาวร หลังจากนั้นอีก 4 สัปดาห์ จึงควรประเมินอาการปวดเมื่อยร่างกายหลังการปรับปรุงสถานีนงาน

ภาคผนวก 4

ท่าบริหารร่างกายสำหรับผู้ปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์

ปัญหาออฟฟิศซินโดรมมีผลกระทบมากต่อระบบกระดูกและกล้ามเนื้อของลูกจ้างสำนักงาน ก็เป็นผลสืบเนื่องจากการนั่งปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ในท่าทางเดิมอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน และมีท่าทางการทำงานที่ไม่เหมาะสมด้วย เช่น การนั่งหลังค่อม การก้มหรือเงยคอมากเกินไป และการเคลื่อนไหวส่วนร่างกายในตำแหน่งเดิมซ้ำ ๆ เช่น ไหล่ แขน ข้อมือและนิ้วมือ เป็นต้น ซึ่งทำให้โครงสร้างร่างกายในส่วนที่เกี่ยวข้องเกิดความเครียด เพราะการนั่งปฏิบัติงานในท่าทางเดิมจะทำให้กล้ามเนื้อที่เกี่ยวข้องใช้งาน (คือ กล้ามเนื้อหดตัว) ตลอดเวลา และส่งผลให้การไหลเวียนเลือดมาบริเวณนั้นน้อยลง ส่วนการเคลื่อนไหวส่วนเดิมซ้ำ ๆ จะทำให้เกิดการเสียดสีของโครงสร้างเดิมซ้ำ ๆ เช่น ที่อุ้งน้ำที่ช่วยลดการเสียดสีบริเวณหน้าข้อไหล่ และส่งผลให้เกิดอาการอุ้งน้ำอักเสบและเอ็นอักเสบ นอกจากนี้ หากสภาวะจิตใจมีความเครียดร่วมด้วย จะยิ่งส่งผลกระทบต่ออาการดังกล่าวมากขึ้นด้วย

การศึกษาในต่างประเทศพบว่า มีปัญหาของพนักงานสำนักงานที่ส่งผลกระทบต่อความผิดปกติของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อในบริเวณคอ 53.5% หลังส่วนล่าง 51.1% ไหล่ 49.2% และหลังส่วนบน 38.4% และในบางประเทศพบว่า มีปัญหาของแขนและข้อมือสูงสุด 51% และมีรายงานของปัญหาทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อในกลุ่มพนักงานสำนักงานในช่วง 12 เดือนสูงถึง 63%

สำหรับในประเทศไทย มีการศึกษาพบว่า ลูกจ้างสำนักงานมีอาการทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเรียงตามลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุดดังนี้ ศีรษะและคอ 42% หลังส่วนล่าง 34% หลังส่วนบน 28% ข้อมือและมือ 20% และข้อไหล่ 16% นอกจากนี้ ยังพบว่ามีอาการที่บริเวณข้อเท้าและเท้า 13% ข้อเข่า 12% ข้อตะโพก 6% และน้อยที่สุดคือบริเวณข้อศอก 5%

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า การดูแลและป้องกันอาการออฟฟิศซินโดรมที่มีผลกระทบต่อระบบกระดูกและกล้ามเนื้อด้วยวิธีการออกกำลังกาย จะได้ผลดีกว่าการไม่ออกกำลังกาย ทั้งในรูปแบบกายบริหารที่เฉพาะ และการออกกำลังกายโดยทั่วไป แต่พบว่าท่ากายบริหารที่เป็นแบบเฉพาะ จะช่วยลดปัญหาและอาการที่บริเวณคอและไหล่ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ท่ากายบริหารที่แสดงในภาคผนวกนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยปรับท่าทางในการปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ให้ดีขึ้น โดยยึดหลักการ 2 ข้อคือ

1. ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อที่มีการหดรั้งหรือมีความตึงตัวมาก
2. ช่วยเพิ่มความแข็งแรงและความทนทานของกล้ามเนื้อที่อ่อนแรงจากการไม่ได้ใช้งาน

เมื่อปฏิบัติตามท่ากายบริหารเหล่านี้ ลูกจ้างสำนักงานจะได้ประโยชน์ทั้ง 2 ข้อไปด้วยกัน เช่น ทำยืดกล้ามเนื้อทรวงอกด้านหน้า จะได้ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อสะบักซึ่งอยู่ด้านหลังด้วย เป็นต้น

ผ4.1 ทำบริหารคอและไหล่

ผ4.1.1 ทำบริหารกล้ามเนื้อคอ

ทำบริหารกล้ามเนื้อคอสามารถทำได้ตามขั้นตอนดังนี้

- นั่งหลังตรง (ภาพที่ ผ4-1 (1))
- เก็บคาง โดยพยายามเลื่อนคางไปด้านหลังในแนวระนาบ ไม่ใช่การก้มหน้า (ภาพที่ ผ4-1 (2)) เกร็งกล้ามเนื้อคอบริเวณใต้คางนี้ค้างไว้ 5-10 วินาที พัก และทำซ้ำ 5-10 ครั้ง หรือก่อนจะรู้สึกล้า
- ให้ออกแรงเกร็งคางให้ได้ตลอดวัน โดยเกร็งกล้ามเนื้อคอเล็กน้อย เบา ๆ หรือออกแรงเพียง 10% ของแรงที่เกร็งเต็มที่ ถ้าทำได้จะช่วยป้องกันไม่ให้คางยื่นและหลังค่อมเวลานั่งปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ได้
- ให้หายใจตามปกติ ไม่ควรกลั้นหายใจระหว่างการบริหาร

(1)

(2)

ภาพที่ ผ4-1 ทำบริหารกล้ามเนื้อคอ

ผ4.1.2 ทำยืดกล้ามเนื้อคอและบ่า

ทำยืดกล้ามเนื้อคอและบ่าสามารถทำได้ตามขั้นตอนดังนี้

- นั่งหลังตรง
- มือซ้ายเหยียดศอก จับยึดใต้ขอบเก้าอี้ที่นั่งตรึงไว้ (ภาพที่ ผ4-2 (1))
- หันศีรษะไปทางซ้ายเท่าที่ทำได้
- ใช้มือขวาจับที่เหนือศีรษะทางด้านซ้าย แล้วดึงศีรษะมาทางด้านขวาช้า ๆ จนรู้สึกตึง ค้างไว้ 30 วินาที (ภาพที่ ผ4-2 (2))
- ทำซ้ำอีกข้าง โดยใช้มือขวาจับศีรษะด้านซ้ายและดึงมาทางขวา
- ทำทั้ง 2 ข้างสลับไปมาประมาณ 5-10 ครั้ง ทำได้ทุกชั่วโมงหากมีอาการตึงที่บ่ามาก
- ให้หายใจตามปกติ ไม่ควรกลั้นหายใจระหว่างการบริหาร

(1)

(2)

ภาพที่ ๔4-2 ทำยืดกล้ามเนื้อบ่า

๔4.1.3 ทำบริหารกล้ามเนื้อระหว่างสะบักส่วนกลาง

ทำบริหารกล้ามเนื้อระหว่างสะบักส่วนกลางสามารถทำได้ตามขั้นตอนดังนี้

- นั่งหลังตรง เกือบคาง
- ตั้งศอก โดยอศอกประมาณ 90 องศา ทางศอกออกด้านข้างลำตัวในท่าคว่ำมือลง (ภาพที่ ๔4-3 (1))
- ดึงศอกไปข้างหลัง (ภาพที่ ๔4-3 (2)) โดยเกร็งกล้ามเนื้อระหว่างสะบักหนีบสะบักเข้าหากัน ค้างไว้ประมาณ 5-10 วินาที แล้วผ่อน เกร็งซ้ำประมาณ 10-20 ครั้ง หรือก่อนมีอาการล้า
- ทำนี้สามารถทำได้ระหว่างการนั่งทำงาน โดยทำได้ทุก ๆ ชั่วโมง
- ให้หายใจตามปกติ ไม่ควรกลั้นหายใจระหว่างการบริหาร

(1)

(2)

ภาพที่ ๔4-3 ทำบริหารกล้ามเนื้อระหว่างสะบักส่วนกลาง

ผ4.1.4 ทำบริหารกล้ามเนื้อระหว่างสะบักส่วนล่าง

ทำบริหารกล้ามเนื้อระหว่างสะบักส่วนล่างสามารถทำได้ตามขั้นตอนดังนี้

- ยืนหลังตรง
- มือทั้งสองวางบริเวณตะโพกด้านหลังทั้งสองข้าง หันฝ่ามือออกจากตัว (ภาพที่ ผ4-4 (1))
- เลื่อนมือทั้งสองเข้ามาไขว้กัน โดยเกร็งกล้ามเนื้อด้านในสะบักส่วนล่าง (ภาพที่ ผ4-4 (2))
- เกร็งกล้ามเนื้อค้างไว้ประมาณ 10-20 วินาที พัก และทำซ้ำต่อเนื่อง 5-10 ครั้ง หรือก่อนจะรู้สึกล้า
- ให้หายใจตามปกติ ไม่ควรกลั้นหายใจระหว่างการบริหาร

(1)

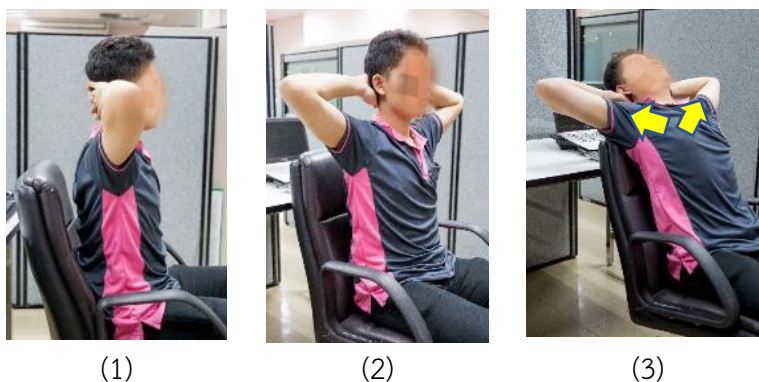
(2)

ภาพที่ ผ4-4 ทำบริหารกล้ามเนื้อตรงสะบัก

ผ4.1.5 ทำยืดกล้ามเนื้อบริเวณทรวงอก

ทำยืดกล้ามเนื้อบริเวณทรวงอกสามารถทำได้ตามขั้นตอนดังนี้

- นั่งหลังตรง
- ยกมือทั้งสองข้างประสานกันไว้ที่ท้ายทอย (ภาพที่ ผ4-5 (1) และ ผ4-5 (2))
- เอนศีรษะและลำตัวส่วนบนไปตะแคงที่พนักพิงด้านหลังจนรู้สึกตึงบริเวณกล้ามเนื้อทรวงอกทั้งสองข้าง (ภาพที่ ผ4-5 (3))
- ยืดค้างไว้ 20-30 วินาที ทำซ้ำวันละ 6-10 ครั้ง
- ให้หายใจตามปกติ ไม่ควรกลั้นหายใจระหว่างการบริหาร

ภาพที่ ผ4-5 ทำยืดกล้ามเนื้อบริเวณทรวงอก

ผ4.2 ทำบริหารข้อมือ

ผ4.2.1 ทำยืดกล้ามเนื้อแขนและมือ

ทำยืดกล้ามเนื้อแขนและมือสามารถทำได้ตามขั้นตอนดังนี้

- นั่งหลังตรง
- เหยียดแขนซ้ายไปข้างหน้า หายฝ่ามือขึ้น (ภาพที่ ผ4-6 (1))
- ใช้มือขวาจับปลายนิ้วทั้งห้ากดลงจนรู้สึกตึง ค้างไว้ประมาณ 20 วินาที (ภาพที่ ผ4-6 (2))
- ให้ทำซ้ำอีกข้าง
- ยืดค้างไว้ 20-30 วินาที ทำซ้ำวันละ 6-10 ครั้ง
- ให้หายใจตามปกติ ไม่ควรกลั้นหายใจระหว่างการบริหาร

(1)

(2)

ภาพที่ ผ4-6 ทำยืดกล้ามเนื้อแขนและมือ

ผ4.3 ทำบริหารหลังส่วนล่าง

ผ4.3.1 ทำแอ่นหลัง

ทำบริหารหลังส่วนล่างสามารถทำได้ตามขั้นตอนดังนี้

- ยืนหลังตรง
- เก็บคาง มือทั้งสองข้างจับบริเวณตะโพกด้านหลังทั้งสองข้าง (ภาพที่ ผ4-7 (1))
- ใช้มือทั้งสองดันตะโพกไปด้านหลังจนตัวเอนไปทางด้านหลัง (ภาพที่ ผ4-7 (2))
- พักโดยผ่อนแรงที่มือกลับสู่ท่าเริ่มต้น ทำซ้ำต่อเนื่อง 10-15 ครั้งต่อรอบ ทำวันละ 6-10 รอบ หรือทุก ๆ ชั่วโมงของการทำงาน
- ให้อยู่ใจตามปกติ ไม่ควรกลั้นหายใจระหว่างการบริหาร

(1)

(2)

ภาพที่ ผ4-7 – ทำแอ่นหลัง

ผ4.3.2 ทำบริหารกล้ามเนื้อรอบเอว

ทำบริหารกล้ามเนื้อรอบเอวสามารถทำได้ตามขั้นตอนดังนี้

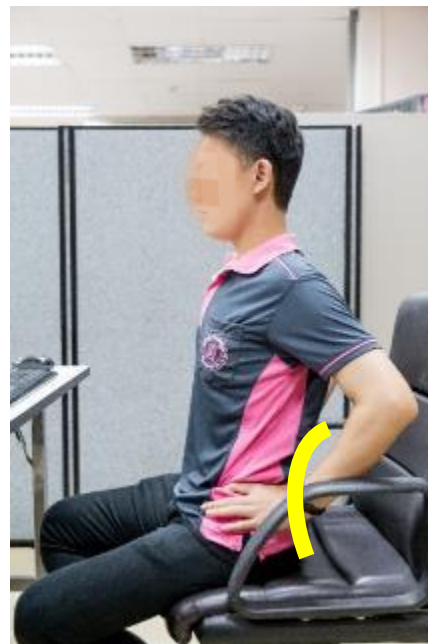
- เลื่อนตัวมานั่งบริเวณกึ่งกลางของฐานเก้าอี้
- นั่งหลังตรง
- มือทั้งสองข้างเอื้อมไปแตะบริเวณกึ่งกลางหลังส่วนล่างใกล้กระเบนเหน็บ (ภาพที่ ผ4-8 (1))

- ใช้นิ้วหัวแม่มือทั้งสองข้างดันหลังไปด้านหน้าให้เชิงกรานหมุนไปด้านหน้าทำให้หลังส่วนล่างแอ่นไปข้างหน้ามากขึ้น (ภาพที่ ผ4-8 (2))
- เกร็งค้างไว้ประมาณ 10-20 วินาที พัก และทำซ้ำต่อเนื่อง 5-10 ครั้ง หรือก่อนจะรู้สึกล้า
- ให้หายใจตามปกติ ไม่ควรกลั้นหายใจระหว่างการบริหาร

(1)

(2)

ภาพที่ ผ4-8 ทำบริหารกล้ามเนื้อรอบเอว

ผ4.3.3 ทำบริหารกล้ามเนื้อตะโพกด้านหลัง

ทำบริหารกล้ามเนื้อตะโพกด้านหลังสามารถกระทำได้ตามขั้นตอนดังนี้

- อยู่ในท่ายืน มือทั้งสองข้างวางบนโต๊ะให้ปลายนิ้วชี้ไปด้านหน้า เท้าห่างจากโต๊ะเล็กน้อย หลังตรงงอที่ข้อตะโพก (ภาพที่ ผ4-9 (1))
- ให้ยกขาซ้ายขึ้นทางด้านหลัง โดยเกร็งกล้ามเนื้อบริเวณตะโพกด้านหลัง ในขณะเดียวกัน ให้แขม่วท้องไว้ไม่ให้หลังแอ่น จนแนวของหลังและขาอยู่ในแนวเดียวกัน (ภาพที่ ผ4-9 (2))
- เกร็งกล้ามเนื้อค้างไว้ประมาณ 10-15 วินาที พักและทำซ้ำอีกข้าง ทำสลับไปมาจำนวน 10-15 ครั้งต่อข้าง หรือก่อนจะรู้สึกล้า
- ให้หายใจตามปกติ ไม่ควรกลั้นหายใจระหว่างการบริหาร

(1)

(2)

ภาพที่ ผ4-9 ท่าบริหารกล้ามเนื้อตะโพกด้านหลัง

ผ4.4 ท่าบริหารขา หัวเข่า และข้อเท้า

ผ4.4.1 ท่าบริหารกล้ามเนื้อกระดูกข้อเท้า และเพิ่มการไหลเวียนเลือด

ท่าบริหารกล้ามเนื้อข้อเท้าและข้อเท้าสามารถทำได้ตามขั้นตอนดังนี้

- นั่งพิงพนักเก้าอี้ ให้ต้นขาที่อยู่เหนือเข่าอยู่บนฐานที่นั่งของเก้าอี้ เท้าทั้งสองข้างวางที่พื้น (ภาพที่ ผ 4-10 (1))
- ยกเท้าทั้งสองข้างขึ้นจากพื้น โดยเหยียดเข่าขึ้นตรง หลังจากนั้น กระดกข้อเท้าขึ้นและลงสลับกัน ต่อเนื่อง 20-30 ครั้ง จะรู้สึกน่องตึงขณะกระดกข้อเท้าขึ้น และรู้สึกหน้าแข้งตึงเมื่อกระดกข้อเท้าลง (ภาพที่ ผ4-10 (2))
- ให้หายใจตามปกติ ไม่ควรกลั้นหายใจระหว่างการบริหาร

(1)

(2)

ภาพที่ ผ4-10 ท่าบริหารกล้ามเนื้อกระดูกข้อเท้า

เพื่อให้สุขภาพร่างกายมีความแข็งแรงสมบูรณ์ นอกเหนือจากท่าบริหารร่างกายดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในแต่ละวันควรออกกำลังกายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของหัวใจและปอดด้วย อย่างน้อย 30 นาทีต่อวัน เช่น เดินเร็ว วิ่ง ขี่จักรยาน หรือว่ายน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ควรเลือกรับประทานอาหารให้ครบทั้ง 5 หมู่ ดื่มน้ำให้เพียงพอ และทำจิตใจให้ร่าเริงเบิกบานอยู่เสมอ จะช่วยให้ร่างกายแข็งแรงสามารถขับเคลื่อนพลังงานภายในร่างกายได้อย่างเต็มที่

บรรณานุกรม

สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) “คู่มือหลักสูตร
ฝึกอบรม การปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ในสำนักงานตามหลักการยศาสตร์” พ.ศ. 2558

สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) “คู่มือหลักสูตร
ฝึกอบรม การป้องกันปัญหาออฟฟิศซินโดรมในสำนักงาน” พ.ศ. 2560

สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) “มาตรฐาน
การปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ตามหลักการยศาสตร์ (มปอ. 301 : 2561)” พ.ศ. 2561

สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน)
เลขที่ 18 ถนนบรมราชชนนี แขวงจิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

www.tosh.or.th

สสป-OSH

TOSHThailand

02 448 9111

@TOSH